

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä

Jalaistus Tiina

2012 Tikkurila

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä

Jalaistus Tiina

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä

Jalaistus Tiina
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2012

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Äitiys	7
2.1	Äitiyden rooli naistutkimuksessa	7
2.2	Äitiys - käännekohta elämässä.....	8
2.3	Erilaiset tunteet äitiydessä.....	10
3	Opiskelu.....	11
3.1	Opiskelun merkityksellisyys ja mielekkyys.....	11
3.2	Elämänhallinta osana opiskelukykyä.....	12
3.3	Perheellisen opiskelijan talous	12
4	Opiskelevat äidit tutkimuksen kohteena.....	14
4.1	Perheen perustamisen oikea ikä.....	14
4.2	Tutkimuksia äitiydestä ja opiskelusta	16
5	Tutkimusongelmat	19
6	Menetelmät ja aineisto	19
6.1	Aineistonkeruu.....	20
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	21
7	Tutkimustulokset.....	22
7.1	Taustatiedot	23
7.2	Haasteellinen elämäntilanne - lapsi ja opinnot.....	26
7.3	Avoimet kysymykset	35
7.3.1	Omasta jaksamisesta huolehtiminen.....	36
7.3.2	Tukea ja joustavuutta tarvitaan opintoihin	38
7.3.3	Positiiviset vaikutukset.....	41
8	Pohdinta	43
8.1	Vertailua aikaisempiin tutkimuksiin	44
8.2	Tärkeimmät johtopäätökset.....	46
8.3	Arviointia prosessista	49
	Lähteet	51
	Liitteet.....	54

Jalaistus Tiina

Opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä

Vuosi

2012

Sivumäärä 59

Äidiksi tuleminen on naisen elämässä iso käännekohta, joka herättää äidissä paljon erilaisia tunteita. Opiskelija tarvitsee opinnoista selviytyäkseen elämänhallinnan taitoja, jotka korostuvat varsinkin äitiyden ja opiskelun yhteen sovittamisessa. Lapsen saaminen tuo haastetta erityisesti opiskelijan ajankäyttöön ja sen suunnitteluun.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia opiskelijoiden kokemuksia lapsen saamisesta kesken opintojen. Opinnäytetyö on osa CDS - hanketta, jonka nimi on To Care, To Dare, To Share - syrjäytymisen ehkäiseminen ammattikorkeakouluopinnoissa. Hankkeen tavoitteena on tukea ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea opintojen loppuun saattamista.

Tutkimustiedot kerättiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin kaikille Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Kohderyhmänä oli opintojen aikana äidiksi tulleet päivä-opiskelijat. Lopullinen vastausmäärä oli 134. Kyselylomakkeen avulla tutkittiin opiskelijoiden kokemuksia opintojen ja äitiyden yhdistämisen haasteista, kartoitettiin opiskelevien äitien omaa jaksamista sekä heidän tarvetta koulun kautta saatavalle tuelle. Kyselyssä selvitettiin myös oliko lapsen saamisella kesken opintojen ollut positiivisia vaikutuksia opiskeluun.

Äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä haasteellisinta oli ajankäytön hallinta. Opiskelevilla äideillä oli kyselyn mukaan melko vähän aikaa itselleen. Oma aika, harrastukset ja ystävien tapaaminen mainittiin oman jaksamisen kannalta tärkeimpinä asioina. Koulun kautta toivottiin enemmän opinto-ohjausta, joustavuutta opintoihin sekä enemmän vaihtoehtoisia tapoja opiskella, kuten verkkokurssit. Kotona opiskelemalla opinnot jatkuisivat nopeammin lapsen saamisen jälkeen ja opinnot edistyisivät äitiyslomankin aikana. Positiivisimpina asioina lapsen saamisesta opintojen kesken nousi esiin motivaation kasvu opiskeluun ja valmistumiseen sekä tehostunut ajankäyttö.

Jalaistus Tiina

Students' experiences of combining motherhood and studying

Year	2012	Pages	59
------	------	-------	----

Becoming a mother is a big turning point in a woman's life that rouses a lot of different emotions. A student needs to have life management skills which are important especially in combining motherhood and studying. Having a baby particularly will challenge the student's use of time and planning.

The purpose of this study was to examine students' experiences of having a baby while studying. This thesis is a part of the CDS - project called To Care, To Dare, To Share - prevention of social exclusion among polytechnic students. The project's aim is to support students' well-being and prevent social exclusion and to support them to finish their studies.

Research data was collected with a questionnaire that was sent to all Laurea students. The target group was day students who had become mothers during their studies. The questionnaire was answered by 134 respondents. This questionnaire examined the students' experiences of combining studying and motherhood and the challenges involved in that. It also surveyed how student mothers take care of themselves and what were their needs for the school's support. The survey also examined whether having a baby during the studies has had any positive effects on studying.

The most challenging issue of combining motherhood and studying was time management. The student mothers had relatively little time for themselves according to the inquiry. Own time, hobbies and meeting friends were mentioned as the most important factors helping them to cope. They expressed a hope for more study guidance from the school, flexibility in their studies, as well as more options for studying, such as online courses. By studying at home they would be able to make progress in their studies more quickly after having a baby and even during the period of maternity leave. The most positive things about having a baby during the studies that came up were increased motivation to study and graduate as well as a more effective use of time.

Keywords: motherhood, studying ability, life management, challenges

1 Johdanto

Äidiksi tuleminen kesken opintojen tuo oman haasteensa elämään. Opinnit keskeytyvät ainakin vähäksi aikaa ja opiskelijalla on monia päätöksiä edessään liittyen opintojen jatkumisen ajankohtaan, äitiys- ja vanhempainvapaan pituuteen ja ennen kaikkea tämän uuden elämäntilanteen yhdistämiseen opiskelijan arkeen. Tauko opinnoista voi vaikuttaa monella tavalla opiskelijaan. Paluu äitiyslomalta opiskelujen pariin voi olla vaikeaa, opiskelijakaverit vaihtuvat ja opiskelija voi tuntea itsensä ulkopuoliseksi. Toisaalta tauko opinnoista ja lapsen saaminen voivat tuoda uutta motivaatiota opiskeluun. Opiskelija saattaa kokea koulutuksen merkittävyyden uudella tavalla ja into valmistua voi kasvaa. Sekin vaihtoehto on, että opiskelija jatkaa opintoja heti lapsen saatuaan, jolloin opinnot jatkuvat ilman keskeytyksiä.

Opinnäytetyö keskittyy Laurea-ammattikorkeakoulun päiväopiskelijoiden kokemuksiin äitiyden ja opiskelujen yhdistämisestä. Laurea-ammattikorkeakoulu toimii kuudella paikkakunnalla Uudellamaalla ja se on jakaantunut seitsemään eri paikallisyksikköön. Opiskelijamäärältään Laurea kuuluu kuuden suurimman ammattikorkeakoulun joukkoon. Vuonna 2011 opiskelijoita oli Laureassa yhteensä 7 620, joista naisia oli 5 157 (Tilastokeskus, ammattikorkeakouluopiskelijat 2011).

Opinnäytetyö on osa CDS-hanketta, joka on Diakonia-ammattikorkeakoulun hallinnoima yhteishanke, jossa on mukana 14 ammattikorkeakoulua. Projektin nimi on To Care, To Dare, To Share - Syrjäytymisen ehkäiseminen ammattikorkeakouluopinnoissa. Hanke oli kaksivuotinen Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan ELYN:N osarahoittama kehittämishanke ajalla 2009-2011. Hankkeen tavoitteena on tukea ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea opintojen loppuun saattamista. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi hankkeessa toteutetaan erilaisia opiskelijoiden hyvinvointia tukevia toimenpiteitä. Ammattikorkeakouluihin luodaan toimintakäytäntöjä, joiden avulla tiedostetaan opiskelijoiden syrjäytymisriskejä ja tuetaan opiskelijoita erilaisissa ongelmatilanteissa. Ammattikorkeakoulujen henkilöstöä koulutetaan myös tunnistamaan näitä syrjäytymisriskejä. Yhtenä toimenpiteenä on välittävän ilmapiirin kehittäminen ammattikorkeakouluihin, joka tukee opiskelijoiden osallisuutta ja hyvinvointia. Hankkeessa kartoitetaan myös ulkomaalaisten opiskelijoiden hyvinvointia edistäviä käytäntöjä ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa opiskelijoiden syrjäytymisestä. (CDS - hanke)

Kiinnostus hankkeen tavoitteista johtui kohderyhmästä, joka on ammattikorkeakouluopiskelijat. Opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen on tärkeää, sillä opiskeluaika on haastavaa ja rankkaakin välillä. Opiskelijoilla on erilaisia elämäntilanteita, jotka vaikuttavat omalta osaltaan opintojen sujumiseen. Opiskeluun ei aina pystytä panostamaan täysillä, kun muu elämä

vie aikaa ja voimavaroja. Monet käyvät töissä opintojen ohella, joillakin on lapset ja työ yhteen sovitettavana opiskeluun, ja näiden päälle vielä harrastukset sekä muut sosiaaliset suhteet. Opinnäytetyö keskittyy äitiyteen ja opiskeluun, sillä ne ovat kaksi haastavaa roolia ja äidiksi tuleminen opintojen aikana on yksi riski syrjäytyä opiskeluista ja opinnot voivat keskeytyä jopa kokonaan. Olen itse tullut äidiksi opintojeni aikana, joten aiheen valitseminen tuntui luontevalta omien kokemuksieni kautta.

2 Äitiys

Äidiksi tulo on iso muutos naisen elämässä, mikä tuo mukanaan paljon vastuuta sekä herättää äidissä erilaisia tunteita. Kielteisetkin tunteet ovat osa äitiyttä. Valmistautuminen äitiyteen alkaa jo varhaisessa vaiheessa raskausaikana ja äidiksi kasvetaan lapsen kasvun rinnalla. Tutkimukset äitiydestä ovat kehittyneet nykypäivänä tutkimaan enemmän naisten omia kokemuksia äitiydestä. Suomessa äitiyttä on tutkittu esimerkiksi päiväkirjojen ja äitien elämäkertojen avulla.

2.1 Äitiyden rooli naistutkimuksessa

1980-luvulla alkanut naistutkimus alkoi tutkia äitiyden määrittelyä ja äitimyytti haluttiin murtaa. Myös suomalainen naistutkimus keskittyi näihin asioihin. Samaan aikaan äidin arkielämä ja se, miten äidit hoitavat ja kasvattavat lapsia herätti kiinnostusta. Naisten omat kokemukset äitiydestä ja äitiyden merkitys naisten elämän kokonaisuudessa alettiin huomioida äitiyttä tutkiessa. Suomessa huomio kiinnittyi enemmän työssäkäyviin äiteihin sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. (Katvala 2001: 20-21.)

Nykypäivänä äitiyttä on tutkittu melko monipuolisesti. Tutkimuskohteena ovat olleet esimerkiksi äitiyden ideologia ja yhteiskunnalliset käytännöt sekä suomalainen äitiyspolitiikka. Hyvää äitiä on etsitty uskomusten kautta sekä eri kulttuurien avulla. Hyvä äiti näyttäytyy eri tavalla eri kulttuureissa, sillä kaikki eivät hoida lapsiaan samalla tavalla eikä äitiydestä ajatella samalla tavalla. Uran ja äitiyden yhdistämisen haasteita on myös tutkittu jonkun verran. Monet äidit kamppailevat nykyisin työn ja kodin välillä, ja siitä mikä on riittävä aika olla kotona lapsen syntymän jälkeen, käydään paljon keskustelua. (Katvala 2001: 22-23.)

Naistutkimuksissa on viimeisimpänä myös alettu tutkia naisten omia tunteita ja tuntemuksia äitiydestä. Äitiyden piilotettuja ja ehkä enemmän negatiivisia tuntemuksia on myös avattu. Äitiyttä ei siis enää tutkita vain asiantuntijoiden mielipiteiden ja yhteiskunnan äitimyytin kautta vaan äidin oma ääni on tutkimuksen kohteena. (Katvala 2001: 24.) Äitiyttä on alettu hahmottaa vähitellen kokonaisuutena naisten elämässä. Äitiyttä on tutkittu Suomessa esimer-

kiksi haastatteleamalla äitejä, tutkimalla äitien päiväkirjoja sekä äitien elämäkertojen kautta. (Vuori 2002: 7.)

2.2 Äitiys - käännekohta elämässä

Äitiys on iso muutos naisen elämässä niin fyysisellä kuin psyykkiselläkin tasolla. Fyysisenä kokemuksena äitiyteen yhdistyy raskaus, synnytys, hormonit ja näiden tuomat vaikutukset kehoon. Psyykkisesti äidiksi tulo saa naisen pohtimaan äitiyttä oman kokemuksen ja ympäristön odotusten kautta. Naisen oma äiti ja muut äidit saavat yleensä eri merkityksen kuin elämässä siihen mennessä. Äitiys vahvistaa kokemusta ihmisenä ja naisena olemisesta. (Ylitalo 2007: 29.)

Äidiksi tuleminen tuo myös tunteet ja muistot omasta lapsuudesta esille. Äiti kertaa lapsuuttaan ja miettii miten hänen oma äitinsä häntä hoiti. Äitiyteen aletaan valmistautua jo raskauden aikana monin tavoin ajatusten, tunteiden ja toiminnan tasolla. Vauvaa varten suunnitellaan ja hankitaan kaikkea tarpeellista jo ennen tämän syntymää. Äiti on tietoinen etukäteen lapsen tuomista muutoksista elämään ja koettaa tottua ajatukseen lapsen tulosta. Äidin tunteet vaihtelevat ja usein äiti tuntee myös kiukkua ja ärtymystä asioista, joista joutuu luopumaan ainakin hetkeksi vauvan synnyttyä. Kaikki tämä on valmistautumista äitiyteen ja omista asioista luopumisella äiti tekee elämäänsä tilaa lapselleen. (Niemelä 2003: 238-239.)

Äidiksi tuleminen kuuluu naisen elämän merkittävimpiin käännekohtiin mutta on samalla tilaisuus löytää uusia ulottuvuuksia itsestään ja nähdä itsensä aivan uudesta näkökulmasta. Vauvan riippuvuus ja tarvitsevuus tuovat naisen elämään uuden vastuun, mikä voi tuntua myös pelottavalta tuoreesta äidistä. Sosiaalisen verkoston tuki on erityisen tärkeää äidille lasten iästä riippumatta. Äidin on hyvä voida jakaa tuntemuksiaan ja kokemuksiaan äitinä olemisesta. Vertaistuen merkitys korostuu varsinkin ensimmäistä kertaa äidiksi tullessa. (Juvakka 2000: 11-13.)

Tunne omasta äitiydestä kehittyy vuorovaikutuksessa omaan vauvaansa. Tuoreen äidin pystyessä kohtaamaan lapsensa juuri sellaisena kuin tämä on, hän pystyy ottamaan huomioon lapsensa tarpeet ja vastaamaan niihin herkästi. Täten lapsen ja äidin välille voi syntyä hetkiä, joissa he kumpikin voivat olla toisen kanssa omana itsenään. Äiti alkaa saavuttaa näissä hetkissä sen tunteen, että juuri hän on tämän vauvan äiti. (Niemelä 2003: 237.)

Äidillä on omat ominaispiirteensä, kykynsä ja herkkyytensä tunnistaa lapsen tarpeita ja vastata niihin. Lapsen kasvaessa äiti oppii paremmin tunnistamaan lapsen tarpeita. Minäkuvalla on myös merkitystä äitinä selviytymiseen. Minäkuvaa kuuluu kaikki se, millaisena ihminen pitää itseään, miten ilmaisee itsensä ja miten ihminen tuo itseään esiin. Tarkka on väitöskirjassaan

selvittänyt tekijöitä, jotka vaikuttavat ensisynnyttäjän selviytymiseen äitiyden varhaisvaiheissa. Tutkimuksen mukaan lapsenhoitotehtäviin vaikuttavat äidin persoonalliset tekijät sekä tilannetekijät. Persoonallisia tekijöitä ovat esimerkiksi äidin ikä, koulutus, työkokemus sekä lapsenhoitokokemus. Tilannetekijänä nähdään äidin kokemus saada tukea päivittäisistä toiminnoistaan. Selviytymisresursseina äitiyden varhaisista vaiheista nähdään Tarkan tutkimuksen mukaan äidin sisäiset voimavarat, joita ovat minäkuva, terveyden kokeminen, koulutus sekä aikaisempi lapsenhoitokokemus. Sosiaalinen tuki nähdään ulkoisena voimavarana. (Tarkka 1996: 8-12.)

Elämän muutosvaiheet, kuten odottamattomat tilanteet tai stressaavat kokemukset kasvattavat sosiaalisen tuen tarvetta. Selviytyäkseen stressaavista elämäntilanteista sosiaalinen tuki varsinkin puolisoilta, sukulaisilta ja läheisiltä ystäviltä on havaittu tärkeäksi. Äidin runsas sosiaalinen tukiverkosto on yhteydessä äitiyden kokemiseen positiivisena. Sosiaalinen tuki lisää äidin itseluottamusta ja varmuutta äitinä. (Tarkka 1996: 20.)

Lapsen saaminen tuo oman haasteensa ajankäyttöön ja sen suunnitteluun. Varsinkin äidin oma aika jää vähiin ja myös yhteistä aikaa parisuhteelle voi olla hankala löytää. Jokainen äiti tarvitsee kuitenkin myös omaa aikaa ja yksityisyyttä, mikä taas auttaa arjessa jaksamiseen. Oma aika ja rentoutuminen ovat hyvinvoinnin kannalta erittäin tärkeitä asioita, joihin jokaisella äidillä tulisi olla oikeus. Rentoutuminen antaa äidille uusia voimavaroja jaksamiseen. Äidin omat menot, kuten harrastukset ja ystävien tapaaminen eivät onnistu enää yhtä helposti kuin ennen lapsia mutta äidin ei silti pidä luopua kaikesta muusta lapsen saatuaan. (Juvakka 2000: 15-17.)

Opiskelun aikana lapsen saaminen tuo mukanaan uusia haasteita äidin elämään. Opintoihin voi tulla pidempikin tauko, valmistuminen viivästyy ja opiskelijan sosiaaliset suhteet muihin opiskelijoihin voivat kaventua. Opiskelijakaverit voivat elää hyvinkin erilaista elämävaihetta ja kiinnostuksen kohteet voivat olla melko erilaiset kuin juuri äidiksi tullessa opiskelijalla. Äidin täytyy miettiä tulevaisuuttaan ja pohtia ratkaisua, joka sopii hänelle parhaiten. Pohdittavia asioita ovat esimerkiksi se kuinka pitkään äiti on vanhempainvapaalla, suorittaako hän jotain opintoja samalla ja pystyykö hän jatkamaan opintoja samalla tavalla kuin ennenkin. Viimeisessä ratkaisussa opiskelijaäidillä täytyisi olla hyvä sosiaalinen tukiverkosto. Lapsen isä tai isovanhemmat voisivat hoitaa lasta äidin koulupäivien ajan. Opiskelevan äidin on mietittävä monia asioita tarkkaan, sillä vaihtoehtoja on monia mutta elämäntilanteesta johtuen kaikki eivät voi toimia samalla tavalla.

2.3 Erilaiset tunteet äitiydessä

Äidin tunteet voivat vaihdella hyvinkin nopeasti riemusta kiukkuun ilman, että äiti ehtii itse tajuta mikä hänen mielensä muutti. Äidin olo voi olla vaihtelevasti haavoittuvainen, epävarma ja lannistunut. Lievät mielialojen vaihtelut kuuluvat äitiyteen ja ovat varsin yleisiä. Lievästä masennuksesta ja ahdistuneisuudesta kärsii lähes neljä viidestä äidistä ensimmäisten viikkojen jälkeen vauvan syntymän jälkeen. Tuntemusten yleisyydestä johtuen niitä pidetään jo täysin normaaleina. Tuntemuksia kutsutaan nimellä baby blues. (Deans 2010: 341.)

Väestöliiton kyselyssä 2007 äitejä pyydettiin kertomaan kokemuksistaan kielletyistä tunteista äitiydessään. Äitien kirjoituksista kävi ilmi, kuinka heillä on ihannekuva siitä, minkälaista äitiyden kuuluisi olla. Kirjoituksissa ihailaan kliseistä myyttiä äitiydestä ja äidit kokivat itsensä huonoiksi äideiksi, jos he eivät täyttäneet tätä myyttiä kaikin puolin. Äitiydeltä odotetaan paljon ja äitien kirjoitusten pohjalta on koottu yksitoista myyttiä siitä, millainen äidin pitäisi olla. Myytit koskivat esimerkiksi sitä, mikä on sopiva ikä tulla äidiksi ja kuinka synnytyksessä ja imetyksessä mitataan äitiyttä. Nämä kaksi viimeisintä myyttiä ovat olleet mielipidekirjoituksissa ja äitiyslehdissä kestoaiheita. (Cacciatore & Janhunen 2008:12-16.)

Odotukset ja vaatimukset äitiydelle liittyvät ajatuksiin harmonisesta ja tasapainoisesta äidistä, jonka hoivavietti ohjaa häntä rauhoittumaan ja olemaan mieluiten kotona lapsiasioiden parissa. Äidin oletetaan rakastuvan lapseensa heti ensisilmäyksellä ja olevan automaattisesti onnellinen. Väestöliiton kyselyn mukaan näin ei kuitenkaan aina ole ja moni äiti tunsu häpeää siitä, ettei ollutkaan heti lapsen synnyttyä onnensa kukkuloilla. (Cacciatore & Janhunen 2008: 18-22.)

Äidit kertoivat kirjoituksissaan kielletyistä tunteistaan, kuten viha, suru tai pettymys lasta kohtaan. Aiheesta kirjoitettiin varoen, sillä äitien on vaikea myöntää negatiivisia tunteitaan äitiyttä ja lastansa kohtaan. Kaikkiin negatiivisiin tunteisiin liittyi aina häpeä ja syyllisyys eivätkä äidit halunneet muiden tietävän heidän tunteistaan. Äidit pelkäsivät muiden arvostelua heidän äitiydestään ja olivat tunteidensa kanssa melko yksin. Väsymys ja uupumus mainittiin kirjoituksissa useasti, jolla on myös vaikutusta tunteisiin. (Janhunen & Saloheimo 2008: 28-43.)

Yksi äitiyden myytti on äidin selviytyminen lapsen huolehtimisesta yksin. Nykyään äideillä on paljon hoitoapua tarjolla lapsen isästä, isovanhemmista, sukulaisista tai ystäväistä. Monista äitien kirjoituksista kävi kuitenkin ilmi, että äidit kantavat yhä päävastuun lapsen hoidosta ja kokevat siten itsensä hyvin yksinäisiksi. Äidit kaipasivat tukea ja läsnäoloa muilta aikuisilta. Monet äidit kokivat päivänsä yksinäisiksi ollessaan kotona lapsen kanssa. Omalta puolisolta

kaivattiin eniten tukea sekä apua lapsen hoidossa. Äidit myös kaipasivat vertaistukea ja etenkin samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä. (Rotkirch & Saloheimo 2008: 72-84.)

Vaikka äidit kokivat kaikenlaisia tunnekuohuja ja epätoivoa, he myös loivat omat selviytymiskeinonsa arjen keskelle. Itsensä rauhoittaminen ja tunteidensa sanoittaminen olivat esimerkkejä äitien tavasta selviytyä ahdistavista tunteista. Ajan koettiin myös helpottavan arkea kun lapset kasvoivat ohi pikkulapsivaiheesta. Läheisten tuesta kirjoitettiin tärkeimpänä voimavarana äitien oman jaksamisen tukena. Oma aika oli asia, joka auttoi myös jaksamisessa. Vaikeinakin hetkinä äidit kokivat rakkauden lapseensa ja perheeseen olevan eteenpäin kantava voima. (Hyvärinen 2008: 102-109.)

3 Opiskelu

Opiskelua käsitellään seuraavassa sen mielekkyyden ja merkityksellisyyden kautta, jotka ovat tärkeitä asioita opiskelun onnistumisen kannalta (Yrjönsuuri & Yrjönsuuri 2003: 45). Opiskelukykyyn vaikuttavia asioita avataan Lavikaisen Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 - tutkimuksen kautta. Elämänhallinta kuuluu opiskelijan omiin voimavaroihin ja sillä tarkoitetaan opiskelijan kykyä hoitaa eteen tulevia asioita ja tilanteita (Lavikainen 2010:100). Koen elämänhallinnan näkökulman tärkeänä osana opiskelevan äidin arkea ja voimavaroja. Lopuksi selvennetään lyhyesti perheellisen opiskelijan taloutta ja minkälaisia tukia opiskeleva äiti voi saada verrattuna perheettömään opiskelijaan.

3.1 Opiskelun merkityksellisyys ja mielekkyys

Opiskelu on lyhyesti sanottuna uuden luomista. Opiskelijalla on omat aikaisemmat osaamisensa jostakin asiasta, johon hän liittää uusia kokemuksiaan samasta asiasta, ja reflektoi mitä ne merkitsevät hänen aikaisemman osaamisensa kannalta. Tämä tarkoittaa opiskelijan sisäistä oppimisprosessia. Opiskelija tulkitsee kokemuksiaan jatkuvasti päätelmien, arviointien ja ajattelun kautta. (Yrjönsuuri & Yrjönsuuri 2003:24.)

Opiskelussa on tärkeää oppia tiedostamaan mitä osaa ja mitä haluaa oppia, sillä näin opiskelija pystyy ohjaamaan toimintaansa vielä parempaan oppimiseen. Näin toiminta tuo mukanaan arvonäkökulman: osaamisella on arvoa opiskelijalle itselleen. Opiskeltavan asian on myös oltava mielekästä ja sen täytyy tuntua opiskelijasta itsestään tärkeältä, jotta se johtaa oppimiseen eikä luopumiseen. Mielekkyys ja merkityksellisyys ovat tärkeitä opiskelun onnistumisen kannalta. Mielekkyys opiskelussa tarkoittaa sitä, että opiskelija hyväksyy opiskeltavan sisällön olemassa olon omien sisäisten malliensa mukaisesti ja pitää siitä saatavaa tietoa totuudenmukaisena. Merkityksellisyys opiskelussa tulee sitä kautta, kokeeko opiskelija opittavan sisällön oppimista itselleen tärkeänä, mieluisana ja hyvänä. (Yrjönsuuri & Yrjönsuuri 2003: 45.)

3.2 Elämänhallinta osana opiskelukykyä

Lavikaisen (2010: 98) mukaan opiskelukykyyn vaikuttavat tekijät ovat opiskeluympäristö, opiskelutaidot, omat voimavarat ja opetustoiminta. Nämä neljä eri tekijää pitävät sisällään opiskelukykyyn vaikuttavia asioita. Opiskelijan omiin voimavaroihin kuuluvat persoonallisuus, identiteetti, elämänhallinta, elämäntilanne ja -olosuhteet, sosiaaliset suhteet, fyysinen ja psyykinen terveys sekä käyttäytyminen.

Opiskelukykyä voidaan tukea ammattikorkeakoulussa tarjoamalla erilaisia opiskelijoiden tarvitsemia tukipalveluita. Lavikaisen tutkimuksen mukaan opiskelijat, jotka saivat tukea opiskeluympäristössään, kokivat opiskelukykynsä vahvempana kuin opiskelijat, jotka jäivät ilman tukea. Esimerkiksi opiskelijan omat voimavarat sekä sosiaalinen opiskeluympäristö vahvistuvat opiskelijoilta saadun tuen kautta. (Lavikainen 2010: 163.)

Opiskelijan kyky hoitaa eteen tulevia tilanteita ja asioita on osa elämänhallintaa. Opinnoista selviytyäkseen opiskelija tarvitsee elämänhallinnan taitoja. Nämä taidot liittyvät osaltaan opiskelijan hyvinvointiin. Elämänhallinnan tunteessa tärkeänä osana on itsenäinen selviytyminen, jota voidaan sanoa myös selviytymisstrategiaksi (Sulander & Romppanen 2007: 18.) Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 - tutkimuksessa opiskelijat kokivat heikoimpana elämänhallinnan ja oman jaksamisensa, kysyttäessä opiskelijoiden omista voimavaroista. Sen sijaan terveys, fyysinen toimintakyky sekä sosiaaliset suhteet nähtiin opiskelua tukevana tekijänä. (Lavikainen 2010: 100.)

Elämänhallinta korostuu opiskelevalla äidillä, sillä elämänhallinnan taitoja tarvitaan perheen ja opiskelujen yhdistämiseen. Perheellinen opiskelija voi silti kokea oman elämäntilanteensa ja olosuhteensa positiivisena voimavarana, jos hän saa tukea perheeltään ja opinnot etenevät. Tunne siitä, että hallitsee haastavankin elämäntilanteen voi olla motivaation kannalta eteenpäin vievä voimavara.

3.3 Perheellisen opiskelijan talous

Vuonna 2008 tehty ammattikorkeakoulujen- ja yliopisto-opiskelijoiden terveystutkimus paljastaa, että kyselyyn vastanneista opiskelijoista 9 % oli lapsia ja raskaana oli 3 % vastaajista tai heidän kumppaneistaan. Tutkimuksen aineisto koostui 5086 vastaajasta, joista ammattikorkeakoulussa opiskelevia oli 2336. Samassa tutkimuksessa vuosilta 2000 ja 2004 lapsia oli vastaajista 7-8 %:lla opiskelijoista. Eniten lapsia oli vuonna 2008 30-35-vuotiailla naisammattikorkeakouluopiskelijoilla. (Kunttu & Huttunen 2009: 17, 79.)

Syntyvyyden lisääminen ja nuorten kannustaminen lastenhankintaan ovat olleet jo pitkään Suomen perhepoliittisena tavoitteena. Tavoitteet ovat kuitenkin opiskelijoille ristiriitaisia kun verrataan käytännön toimia. Lapsen saaminen on nykyisin taloudellinen riski, jonka harva opiskelija uskaltaa ottaa. Lapsen saamista opintojen aikana ei myöskään tueta vaan pahimmillaan esimerkiksi opiskelijapariskunnan tuet putoavat lapsen saatuaan. Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa opiskelija ei saa korotettua tukea. Vuonna 1992 lapsiperheellisiltä opiskelijoilta poistettiin huoltajakorotus seurauksena laman supistuksista, eikä sitä ole palautettu sen jälkeen. Tuki ja tulorajat ovat samat lapsettomilla opiskelijoilla kuin lapsiperheellisillä opiskelijoilla. Työssäkäyntimahdollisuudet opiskelujen ja lapsen hoidon ohella ovat heikommat perheelliselle opiskelijalle. Jos opintotukeen palautettaisiin lapsikorotus, olisi helpompaa yhdistää perhe, työ ja opiskelu. (Nuorteva 2008: 86-88.)

Opintotuki muuttuu lapsen saaneella opiskelijalla. Lapsensa kanssa asuva opiskelija kuuluu yleisen asumistuen piiriin, joten hän ei saa asumislisää osana opintotukea vaan pelkästään opintorahaa. Yleisen asumistuen saamiseen vaikuttavat samassa taloudessa asuvien henkilöiden bruttotulot eli esimerkiksi opiskelijan puolison tulot. Lapsettoman opiskelijan opintotukeen kuuluu opintolisä, johon puolison tulot eivät vaikuta. Opintotukea maksetaan vain päätoimiselle opiskelijalle, jonka opinnot edistyvät. Opiskeleva äiti voi opiskella äitiyslomansa aikana päätoimisesti ja saada opintotukea sekä äitiysrahaa vähimmäismääräisenä. Jos opiskelija ei nosta opintotukea, hän voi saada äitiysrahan täysmääräisenä. Äitiysrahan määrään vaikuttavat aikaisemmat tulot ja sitä maksetaan 105 arkipäivää äitiysloman alkamisesta. Tämän jälkeen maksetaan vanhempainrahaa noin seuraavat puoli vuotta. Vanhempainrahassa opiskelijalla ovat samat menettelyt kuin äitiysrahassa. (Kansaneläkelaitos)

Opiskelijaäidillä voi olla mahdollisuus myös muihin tukiin, kuten kotihoidon tuki, jos lapsi ei ole kunnallisessa päivähoitossa vaan kotihoidossa. Jos lapsella on oma hoitaja kotona tai lapsi on yksityisen päivähoiton tuottajan hoidossa, vanhempi tai vanhemmat voivat saada yksityisen hoidon tukea. Opiskeleva yksinhuoltajaäiti voi saada elatusapua lapsen toiselta vanhemmalta. (Kansaneläkelaitos)

Taloudelliset haasteet koskettavat monia opiskelijoita ja vielä enemmän perheellisiä opiskelijoita, varsinkin opiskelijapariskuntia, joilla on lapsi. Taloudellisista vaikeuksista johtuva työssäkäynti pidentää opintoja ja tämä kaikki vaikuttaa opiskelijan jaksamiseen. Jatkuva taloudellinen niukkuus on uuvuttavaa ja opiskelijaäidit joutuvat kamppailemaan päätösten kanssa, kuten menevätkö he töihin opintojen ohella ja kuinka pitkään he ovat äitiyslomalla.

4 Opiskelevat äidit tutkimuksen kohteena

Mikä on oikea ja sopiva ikä tulla äidiksi? Kysymystä on pohdittu erilaisissa tutkimuksissa, ja esimerkiksi Kelhän (2009: 54) mukaan äitiydelle on vaikea määrittää oikeaa ikää, sillä äitiydestä keksitään aina jotain sanottavaa, olitpa nuori tai vanhempi äiti. Tutkimusten mukaan (Kelhä 2009, Miettinen & Rotkirch 2008 & Virtala 2007) lastenhankintaan lykätään nyky-yhteiskunnassa opintojen, työn ja talouden takia.

Opiskelun ja äitiyden yhdistämistä on tutkittu äitien arjen kokemusten ja elämänhallinnan kautta (Normia 2009) sekä nuorten äitien ajatuksia ja kokemuksia äitiyden ja toisen asteen koulutuksen yhdistämisestä (Sairanen 2010). Molemmissa tutkimuksissa korostui sosiaalisen tuen merkitys äitien oman jaksamisen kannalta. Koiviston tutkimuksessa (2008) nousi esille myös hyötyjä äitiydestä opiskeluun, kuten kasvanut motivaatio, ajankäytön suunnitelmallisuus ja tehokkuus. Ali-Löytty (2009) on tutkinut taas opiskelijavanhemmuuden ristiriitoja, jotka hän jaotteli taloudellisiin, sosiaalisiin sekä ajankäytöllisiin ristiriitoihin.

4.1 Perheen perustamisen oikea ikä

Lastenhankinnan ajoittamiseen liittyvät ihanteet ovat muuttuneet viime vuosikymmenien saatossa. Avioliittoa ei enää heti yhdistetä lasten hankintaan vaan monet saavat lapsia jo ennen avioitumista, ja samoin monet pariskunnat elävät varsin pitkään kaksin ennen lasten hankintaa. Lastenhankinta nähdään varsinkin korkeasti koulutettujen nuorten naisten näkökulmasta riskinä työhön osallistumisen ja uran kannalta (Miettinen & Rotkirch 2008: 34.) Vuonna 2010 ensisynnyttäjien keski-ikä oli 28,3 vuotta (Tilastokeskus: Syntyneet). Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut viidellä vuodella verrattuna 1970-luvun alkuun, jolloin naiset saivat ensimmäisen lapsen keskimäärin ollessaan noin 23-vuotiaita. (Miettinen & Rotkirch 2008: 34.)

Väestöliiton vuonna 2005 tehdyssä perhebarometrissa tutkimuskohteena ovat kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemykset perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Lähes 40 prosenttia tutkimuksen parikymppisistä naisista koki opinnoissaan olevan sopiva hetki pitää taukoa ja hankkia lapsi, kun taas kolmekymppiset naiset olivat kiinnostuneempia päättämään ensin opintonsa ja hankkimaan vakituisen palkkatyön ennen lastenhankintaa. (Paajanen 2005: 44-45.)

Kelhä on pohtinut äidiksi tuleminen oikeaa ikää väitöstutkimuksessaan. Tutkimuskohteena ovat nuorena alle 20-vuotiaana sekä vanhemmalla iällä noin 40-vuotiaana ensi kertaa äideiksi tulleiden naisten äitiys elämänkulun, yhteiskuntaluokan ja sukupuolen näkökulmasta. Tutkimuksessa nuorena äidiksi tulleet nähtiin enimmäkseen myönteisenä ja nuoret äidit kokivat äitiyden luonnollisena osana elämänkulkua ja aikuistumista. Hyvä äitiys ei ole riippuvainen

koulutuksesta, elintasosta tai sosiaalisesta taustasta. Vanhemmalla iällä lasten hankkiminen yhdistettiin materialismiin ja urakeskeisyyteen. (Kelhä 2009: 47-50.)

Tutkimuksen äideistä noin 40-vuotiaana esikoisensa saaneet eivät olleen tietoisesti lykänneet lapsen hankintaa. Syitä perheen perustamisen lykkäytymiselle löytyi pitkällä opiskeluajoilla ja pätkätöiden aiheuttamalla taloudellisella epävarmuudella. Osalla syynä olivat oma epävarmuus pärjäämisestä lapsen kanssa tai sopivan kumppanin puuttuminen. Vanhemmat äidit liittivät äitiyden vahvasti opintojen jälkeiseen elämään, vakinaiseen palkkatyöhön ja ydinperheeseen. (Kelhä 2009: 47-50.)

Väitöstutkimuksesta käy ilmi, kuinka vaikea on määrittää oikeaa ikää äitiydelle. Minkä ikäisenä tahansa lapsen saamiselle keksitään aina jotain sanomista. Nuorena äidiksi tullessa jää koulut kesken, kolmekymppisenä lapsen saaneella katkeaa hyvä ura putki kun taas nelikymppinen nähdään jo liian vanhana äitinä. (Kelhä 2009: 54.)

Ketokivi on pohtinut miksi perheen perustaminen alle 30-vuotiaana ei houkuttele kulttuurisamme. Tutkimuksen aineisto koostui neljästä ryhmähaastattelusta, jossa haastatellut olivat kaksi naista ja kaksi miestä statukseltaan koulutettuja ja naimattomia. Lisäksi Ketokivi on kerännyt sivuaineistoksi keväällä 2002 Helsingin Sanomista asiantuntijoiden ja tavallisten kansalaisten käymää keskustelua perheestä. (Ketokivi 2002: 2-3.)

Nuoruuden pidentyminen selitti lasten hankinnan lykkäystä yli 30-vuotiaaksi. Nuoruuden vapaus, kokemusten ja elämysten hankkiminen houkuttavat pidentämään nuoruutta. Perhe näyttäytyy alle kolmekymppisille uhkana. Vanhemmuus haittaa omaa vapautta, parisuhdetta sekä työssä viihtymistä ja pärjäämistä. Vanhemmuus tarkoittaa myös nykyisessä ilmapiirissä epäonnistumisen riskiä. Keskeisenä tutkimustuloksena oli myös vanhemmuuden lykkääminen ajatellen lapsen parasta. Vanhemmaksi täytyy ryhtyä vasta silloin, kun kokee sen ajallisesti oikeaksi ja kokee pystyvänsä sitoutumaan ja huolehtimaan lapsesta. Tutkimuksessa pohdittu julkinen keskustelu ei näytä perheen perustamista kovin positiivisessa valossa. Lasten hankinnasta puhutaan enemmän negatiivisessa muodossa, mikä saa nuoret aikuiset pelkäämään lasten hankintaa, siihen liittyviä muutoksia ja vastuuta. (Ketokivi 2002: 112-115.)

Väestöliiton perhebarometri - tutkimuksessa 2008 pohditaan lastenhankinnan toiveita ja esteitä. Opinnot, työ ja talous nousivat esiin vanhemmuuden lykkäämisen syyksi. Opiskeluaikojen piteneminen ja työssäkäynti opintojen ohella lykkäävät lastenhankintaa. Tutkimuksesta selvisi opiskelijoiden olevan muita halukkaampia siirtämään lastenhankintaa myöhemmäksi. Työssäkäyvistä miehistä runsas kolmasosa ja työssäkäyvistä naisista yli 40 prosenttia suunnitelti lasta lähitulevaisuudessa. Puolison opintojen keskeneräisyys vaikutti myös lastenhankinnan siirtämiseen. (Miettinen & Rotkirch 2008: 97-98.)

Opintojen keskeneräisyys oli myös suurin syy lykätä lastenhankintaa yliopisto-opiskelijoilla Aira Virtalan väitöskirjassa. Yliopisto-opiskelijoilla oli toiveena saada lapsia opintojensa jälkeen noin 30-vuotiaana vaikka he olivat optimaalisessa lastensaanti-ikässä. Tutkimuksesta nousi esiin sitä kautta huoli opiskelijoiden tietämättömyydestä iän vaikutuksesta hedelmällisyyteen ja raskauden kulkuun. Yliopisto-opiskelijat olivat harvemmin saaneet lapsia verrattuna muuhun saman ikäiseen väestöön. (Virtala 2007: 13.)

4.2 Tutkimuksia äitiydestä ja opiskelusta

Normian Pro Gradu -tutkielma käsittelee opiskelevien yksinhuoltajaäitien arjen kokemusta ja elämänhallintaa. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna, jossa teemoja ovat toimeentulo, sosiaalinen verkosto, ajan hallinta ja koettu hyvinvointi. Haastattelussa on mukana seitsemän opiskelevaa äitiä. Tutkimuksesta käy ilmi opiskelevien yksinhuoltajaäitien ajan rajallisuus, joka täyttyy eri velvollisuuksista päivän mittaan. Työn, opiskelun ja lapsen hoidon yhteensovittaminen on haastavaa ja varsinkin työssäkäynti opiskelujen ohella viivästyttää valmistumista. Sosiaalisella verkostolla on suuri merkitys arjen jaksamisessa. Oman ajan saaminen auttaa jaksamaan arjessa ja haastatellut äidit ovat siinä suhteessa riippuvaisia sosiaalisesta tuesta. Tutkimuksesta selviää myös kaikkia haastateltuja äitejä yhdistävä tekijä; toivo paremmasta huomisesta. Äidit tietävät, ettei tämänhetkinen tilanne jatku ikuisuuksia vaan opintojen päätyttyä ja lasten kasvettua he tulevat saamaan omaa aikaa ja rahaa. (Normia 2009: 71-76.)

Sairasen Pro Gradu - tutkielmassa kohteena ovat nuoret äidit ja opiskelu. Tutkimuksessa on tarkasteltu nuorten äitien ajatuksia ja kokemuksia äitiyden ja toisen asteen koulutuksen yhdistämisestä ja kuvailtu heidän arkea raskaana olevina ja opiskelevina äiteinä. Sairanen otti huomioon myös opiskelijaäitien kokemukset opinto-ohjauksesta. Tutkimuksen äidit olivat saaneet ensimmäisen lapsensa 16-19-vuotiaana ja he olivat opiskelleet tai opiskelivat sillä hetkellä toisen asteen oppilaitoksessa (Sairanen 2010: 2.)

Tutkimuksesta kävi ilmi, että opiskelun ja äitiyden yhdistäminen on haaste ja äidit tarvitsivat apua ja tukea lähipiiriltä. Lastenhoidon täytyi järjestyä ja yhteiskunnalta tarvittiin tukea ja palveluja. Arjessa pärjääminen vaatii paljon nuoren äidin omia resursseja. Nuoret äidit eivät unohtaneet koulutusta, vaan sen merkitys jopa kasvoi äitiyden myötä. Nuoret äidit laittoivat lapsensa ja perheensä opiskelun edelle mutta olivat valmiita uhraamaan myös omaa hyvinvointiaan koulutuksen takia. Läheisten tuki koettiin myös erityisen arvokkaaksi. Kumppanin tuen merkitys korostui ja lapsen isän työssäkäynti toi helpotusta taloudellisiin ongelmiin verrattuna yksinhuoltajaäiteihin. (Sairanen 2010: 126-130.)

Opinto-ohjauksella ja oppilaitoksen tuella oli merkittävä rooli toisen asteen koulutuksen ja äitiyden yhdistämisen kannalta. Opinto-ohjaus ja opettajilta saatu tuki sekä ymmärrys olivat apuna äitinä ja opiskelijana olemisessa. Äidit kokivat saavansa ohjausta mutta sitä olisi myös tarvittu enemmän. Oppilaitoksen suhtautuminen raskauteen ja nuoriin äiteihin oli pääsääntöisesti positiivista ja kannustavaa mutta osa äideistä oli kokenut myös negatiivista asennetta koulun henkilökunnan puolelta. (Sairanen 2010: 127-128.)

Spears tutki nuoria äitejä, jotka kävivät raskaana ollessaan koulua, joka oli tarkoitettu raskaana oleville tai lapsen saaneille opiskelijoille. Koulu sijaitsi Yhdysvalloissa ja oli vaihtoehtoinen koulu niille opiskelijoille, jotka eivät halunneet jatkaa normaalissa koulussa raskaaksi tultuaan. Tutkimus paljasti neljä isoa teemaa, joista oli apua raskaana oleville tai lapsen saaneille opiskelijoille. (Spears 2002: 293-295.)

Opiskelijat saivat positiivista huomiota, kannustusta ja rohkaisua opettajilta ja koulun ilma-
piiri oli myönteinen. Yksi teema oli opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunne ja tuki toisilta opiskelijoilta. Kaikki olivat samassa elämäntilanteessa ja heillä oli vahva side toisiin raskaana oleviin tai lapsen saaneisiin opiskelijoihin. Lastenhoitolassa oli hoidossa opiskelijoiden lapsia ja muut opiskelijat sekä opettajat osallistuivat lasten hoitoon, missä samalla opeteltiin konkreettisesti lapsen hoitoa. Opettajat ja opiskelijat tulivat hyvin toimeen ja tunsivat olevansa kuin perhe. Koulun oppimisympäristö oli ennakoiva tarkoittaen auttaa opiskelijoita valmistautumaan äitiyteen. Opiskelijat olivat motivoituneita opiskeluun ja olivat ylpeitä saavutuksistaan opinnoissaan. Opettajat kannustivat ja antoivat paljon positiivista palautetta opiskelijoille, jotta nämä jaksaisivat opiskella raskaudesta huolimatta. (Spears 2002: 296-297.)

Koulutuksen mielekkyys nousi esiin Koiviston Pro Gradu - tutkielmasta, jossa tarkastellaan yliopistokouluttautumista nuoren perheellisen opiskelijan näkökulmasta. Ikäjakautuma ovat 24-36-vuotiaat opiskelijanaiset, jotka olivat perustaneet perheen ensimmäisen yliopistokoulutuksensa aikana. Tutkimuksessa käy ilmi, että perheellisenä opiskeleminen koostuu monipuolisesta arjen ja opiskelun yhteensovittamisesta, eikä sitä koeta ongelmallisena. Tutkimuksen opiskelijat saivat tukea tilanteisiinsa sosiaalisesta ympäristöstä, mitä he arvostavat paljon, ja olivat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa. (Koivisto 2008: 47-51.)

Opiskelijat arvostivat yliopistokoulutusta enemmän kuin muita koulutusmuotoja ja opiskeluvaihe yliopistossa koettiin mielekkäänä elämänvaiheena. Tutkimuksen äidit olivat tyytyväisiä arkiseen elämäänsä eivätkä kokeneet lastenhoidon ja opiskelujen yhteensovittamisessa suurempia ongelmia. Opiskelevat äidit kokivat motivaationsa kasvaneen äitiyden myötä, ja heille ajankäytön suunnitelmallisuus ja tehokkuus nousi esiin hyötynä äitiydestä. Äitiyden mukana tulevista tunteista oli hyötyä opiskeluun ja elämään, sillä ne saivat uusia ulottuvuuksia. Lasten hankinta opiskelujen aikana koettiin myös hyötynä työelämää varten heidän ollessa hou-

kuttelevampia työnhaun kannalta. Ongelmiksi mainittiin aikataulujen yhteensovittaminen puolison ja opiskelukavereiden kanssa. Lastenhoitoon liittyvät ongelmat, lasten sairastelu ja yleinen jaksaminen arjessa toi oman haasteensa opiskelijaäitien elämään. Parisuhde ja sosiaalinen verkosto koettiin suurimpana tukena ja voimavarana. Yliopistossa opiskelevat äidit kokivat saaneensa positiivista palautetta ja arvostusta ympäristöltä, mikä on myös yksi eteenpäin kantava voima. (Koivisto 2008: 47-51.)

Ali-Löytyn Pro Gradu - tutkielmassa on selvitetty, mitä ristiriitoja opiskelijavanhemmuus aiheuttaa ja mitä keinoja vanhemmat käyttävät ristiriitojen hallintaan. Tutkimuksen kohdeyrymänä ovat alle 30-vuotiaat perheelliset yliopisto - ja ammattikorkeakouluopiskelijat. Tutkimuksesta esille nousseet ristiriidat ovat luokiteltu sosiaalisiin, taloudellisiin ja ajankäyttöisiin ristiriitoihin. (Ali-Löytty 2009: 2.)

Sosiaalisena ristiriitana tutkimuksesta nousi vanhemmuuden tuoman aikuistumisen ja nuoren opiskelijan roolien yhteensovittaminen. Erilainen elämäntilanne verrattuna muihin opiskelijoihin vaikeutti opiskelijayhteisöön sopeutumista. Opiskelijayhteisöön pääsee varmimmin juhlinnan kautta, mikä ei tutkimuksen opiskelijavanhemmilla ollut elämäntilanteesta johtuen päällimmäisenä mielessä. (Ali-Löytty 2009: 81.)

Taloudelliset ristiriidat aiheutuvat opiskelijavanhempien tarpeesta selitellä muille ihmisille pärjäämistään vaikka opiskeluaika on usein taloudellisesti epävarmaa. Työssäkäynti opintojen ohella auttaa taloudelliseen tilanteeseen mutta siitä nousee esille taas ajankäytölliset ristiriidat. Opiskelujen aikatauluun voi olla vaikea mahduttaa työntekoa ja vielä päälle lapsenhoidtoa. (Ali-Löytty 2009: 82.)

Ajankäytölliset ristiriidat tulivat selvimmin esille tutkimuksesta. Opiskelun ja perheen yhteensovittaminen nähtiin suurimpana haasteena opiskelijavanhemmuudessa. Aika ei riitä kaikkeen tasaisesti, mikä aiheuttaa opiskelijavanhemmissa syyllisyyttä lasta ja opintoja kohtaan. Opiskelu saattaa kärsiä mutta lapsen etu on laitettava opintojen edelle. Jotkut opiskelijat kaipaavat joustavuutta enemmän opintoihin ja vaihtoehtoisia tapoja suorittaa opintoja. Myös tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat omasta jaksamisesta huolehtimisen jäävän kaikkein vähimmälle huomiolle. (Ali-Löytty 2009: 82.)

Ristiriidoista huolimatta opiskelijavanhemmat kokivat lastenhankinnan opintojen aikana vain järjestelykysymykseksi eivätkä niinkään ongelmaksi. Opiskelijavanhemmuudessa positiivista on se, että pystyy opiskelemaan siihen tahtiin kuin itse jaksaa ja ehtii. Työelämään verrattuna opiskelujen vapaus ja joustavuus koettiin hyvänä asiana. (Ali-Löytty 2009: 84-85.)

Vanhemmuuden ja opiskelun yhdistäminen koettiin vaikeaksi myös Väestöliiton perhebarometrin tutkimuksessa vuonna 2005. Kolmekymppisenä perheellistyneet opiskelijat kokivat vaikeuden useammin kuin kaksikymppisenä perheellistyneet opiskelijat. Yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneet ja ylemmät toimihenkilöt olivat enemmän väitteen kanssa samaa mieltä, että opiskelun ja vanhemmuuden yhdistäminen on vaikeaa. Nuorena lapsen saaneet kokivat kolmekymppisiä useammin ehtivänsä tehdä mitä haluavat ja opiskella vielä lasten ollessa isompia. (Paajanen 2005: 53.)

5 Tutkimusongelmat

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia opiskelijoiden kokemuksia lapsen saamisesta kesken opintojen. Tutkimusongelmat liittyvät opiskelun ja lapsenhoidon yhdistämiseen ja siitä esille nouseviin haasteisiin, opiskelevien äitien jaksamiseen ja tuen tarpeisiin. Opinnäytetyössä kartoitetaan äitien oman ajan käyttöä ja sitä, miten he pitävät huolta omasta jaksamisestaan. Työssä halutaan myös selvittää, ovatko opiskelevat äidit saaneet tukea Laurealta ja minkälaista tukea he tarvitsisivat koululta.

Aikaisemmissa tutkimuksissa opiskelusta ja äitiydestä nousi esiin paljon haasteita liittyen ajankäyttöön, lastenhoitoon ja taloudelliseen tilanteeseen. Näiden tutkimusten pohjalta nostettiin esiin tärkeimpiä tutkimuskysymyksiä, joihin liittyy vielä täsmentäviä kysymyksiä. Vaikka opiskelijaäitinä oleminen voi olla haastavaa ja vaikeaa, oli joissakin tutkimuksissa nostettu esille myös positiivisia asioita äitiydestä, kuten motivaation kasvu (Koivisto 2008) sekä koulutuksen merkityksen kasvu (Sairanen 2010). Opinnäytetyössä selvitetään myös oliko opiskelijoilla positiivisia vaikutuksia äitiydestä opiskeluun.

Keskeisimmät tutkimuskysymykset ovat:

- Minkälaisia haasteita opiskelevilla äideillä on lapsen hoidon ja opiskelun yhdistämisessä?
- Miten opiskelevat äidit huolehtivat jaksamisestaan?
- Minkälaista tukea he tarvitsevat oppilaitokselta?

6 Menetelmät ja aineisto

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa on tarkoitus kartoittaa ja kuvailla opiskelevien äitien kokemuksia perheen ja opiskelun yhdistämisestä. Kvantitatiiviseen tutkimukseen liittyy vahvasti aiemmista tutkimuksista tehdyt johtopäätökset sekä aiemmat teoriat aiheesta. Havaintoaineisto kerätään siten, että se soveltuu määrälliseen ja numeeriseen mit-

taamiseen, esimerkiksi tuloksia kuvaillaan prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi 2007: 134-136.)

6.1 Aineistonkeruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselylomakkeella eli kyseessä on lomaketutkimus. Lomakkeen suunnitteluvaiheessa tärkeimpiä asioita ovat käsitteellistäminen, tutkimuslomakkeen laadinta sekä tiedonkeruumenetelmän ja tutkittavien valinta. Lähtökohtana lomakkeen suunnittelussa on tutkimuksen tavoite. Käsitteellinen viitekehys on laadittava ennen lomakkeen tekoa. Viitekehyksessä kerätään tietoa aiheesta, tutustutaan aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta, joista selviää keskeisimmät ongelmat. Nämä ovat lähtökohtana hyvien kysymysten laatimiselle. (Ahola 2007: 50-51.)

Ennen kyselylomakkeen laatimista tulee selvittää tulkitsevatko tutkittavat henkilöt samalla tavalla käsitteitä. Tämä tapahtuu suunnitteluvaiheessa siten, että testataan lomakeluonnosta fokusryhmää tai yksilohaastatteluja käyttäen. Tällä halutaan testata tutkittavan aiheen arkaluontoisuutta, kuinka tutkittavat jäsentelevät tutkittavaa aihetta ja kuinka he tulkitsevat yleiset käsitteet ja terminologian tutkimuksessa. (Ahola 2007: 52.) Kyselylomaketta testattiin muutamilla kohderyhmään kuuluvilla henkilöillä, joiden palautteen avulla pystyttiin vielä muuttamaan ja selventämään kysymyksiä.

Kyselytutkimuksen etuja ovat laaja tutkimusaineisto, johon voidaan saada monta henkilöä ja voidaan kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Aineisto voidaan käsitellä nopeasti tallennettuun muotoon ja analysoida tietokoneen avulla. Heikkoutena voidaan pitää sitä, ettei tiedetä miten vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen, vastaavatko he huolellisesti ja rehellisesti. Ei voida myöskään tietää, ovatko annetut vastausvaihtoehdot onnistuneita vastaajien näkökulmasta. Kysymysten ja vastausten väärinymmärrykset ovat mahdollisia. (Hirsjärvi 2007: 190.)

Aineistonkeruu menetelmänä toimii sähköinen kyselylomake, jolloin vastaajien henkilötiedot eivät tule esille. Lomake lähetettiin kaikille Laurean päiväopiskelijoille, jotta tavoitettaisiin mahdollisimman monta kohderyhmään kuuluvaa opiskelijaa. Äitiysloman pitäneistä tai lapsen saaneista opiskelijoista ei ole olemassa tietoa, joten ei voida tehdä olettamuksia esimerkiksi poissaolevina olleista opiskelijoista. Poissaolon syyt voivat olla monenlaisia ja varmasti osa heistä on ollut äitiysloman takia poissaolevana. Saatekirje ja kyselylomake lähetettiin 8.11.2011 ja vastausaikaa oli kolme viikkoa, jonka jälkeen kysely sulkeutui 27.11.2011.

Kyselylomake koostuu enimmäkseen monivalintakysymyksistä, joihin on laadittu valmiit, numeroidut vastausvaihtoehdot, joista vastaaja valitsee vastauksen. Osa kysymyksistä on asteik-

koihin perustuvia kysymyksiä, joissa esitetään väittämiä ja vastaaja voi valita sen, mikä on lähimpänä hänen näkemystään. Avoimia kysymyksiä on muutama, joissa on kysymys ja tyhjä tila vastausta varten. (Hirsjärvi 2007: 193-195.)

Tavoitteena oli saada mahdollisimman laaja aineisto, joten päädyttiin kyselylomakkeeseen tutkimusmenetelmänä. Kyselylomake on helppo täyttää ja aineiston voi käsitellä ja analysoida melko nopeasti. Etukäteen oli vaikeaa ennustaa, paljonko kyselyyn tulee vastauksia, joten kohderyhmää ei rajattu esimerkiksi vain yhteen Laurean toimipisteeseen tai tiettyyn opiskelijaryhmään. Kun aihe koskee opiskelijoita ja heidän kokemuksiaan, on tärkeää saada mahdollisimman paljon vastauksia ja ajatuksia.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Aholan (2007: 48-49) mukaan lomaketutkimuksen tärkein vaihe on suunnitteluvaihe. Tutkimuksen tekijällä tulee olla yleiskuva tutkimuksen etenemisestä, prosessin vaiheista, ajankäytöstä ja muodostuvasta tutkimuskokonaisuudesta ennen kuin hän aloittaa tutkimuslomakkeen tekemisen. Kyselylomakkeen tekeminen ja läpivienti on melko työläs prosessi, joten tekijän tulee osata suunnitella ja hallita ajankäyttöään. Tutkimussuunnitelmasta on apua ajankäytön hallintaan.

Kokonaisluotettavuus koostuu kahdesta käsitteestä, joita ovat validiteetti ja realibiliteetti. Validiteetti tarkoittaa mittauksen pätevyyttä eli mittaako tutkimus niitä käsitteitä ja ominaisuuksia, joita varten se on laadittu. Realibiliteetilla tarkoitetaan pysyvyyttä eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia vastauksia. (Ahola 2007: 48.)

Kysymykset tulee kirjoittaa siten, että vastaajat ymmärtävät mitä kysytään. Lomakkeessa olevilla kysymyksillä tulee olla sama merkitys kaikille vastaajille ja keskittyä siihen asiaan mitä halutaan mitata. Kysymysten tulee olla selkeitä, jotta vastaajat ymmärtävät ne ensi lukemalta. Vastaukset tulee voida esittää tilastotaulukkona, joten kysymykset pitää laatia sen vaatimalla tavalla. (Ahola 2007: 56.)

Aineistonkeruuvaiheessa on tavoitteena saada otokseen valitut henkilöt osallistumaan tutkimukseen. Suunnitteluvaiheessa on tärkeää kiinnittää huomiota riittävästi siihen, millä keinoinla varmistetaan vastaajien osallistuminen tutkimukseen. Vastaajia on välttämätöntä lähestyä avoimesti. Tutkimus ja sen käyttötarkoitus tulee perustella selkeästi. Vastausten käytön luotamuksellisuus ja tulosten julkaisutapa on myös selitettävä vastaajille. (Ahola 2007: 67.)

Saatekirje lähetettiin sähköpostitse, jossa kerrottiin opinnäytetyön aihe ja tarkoitus. Saatekirjeestä selvisi tarkka kohderyhmä ja siinä oli mukana linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen.

Vastausten luottamuksellinen käsittely ja vastaajien anonymiteetin säilyminen oli myös selitetty saatekirjeessä. Yhteystiedot olivat saatekirjeen lopussa mahdollisia kysymyksiä varten.

Aineiston keruuseen ja tulosten käsittelyyn kvantitatiivisessa tutkimuksessa liittyy yleiset toimintaohjeet, jotka ohjeistavat kaikkia aineiston keruumenetelmiä. Ohjeet pitävät sisällään tutkimukseen vastaajalle etukäteistietoja tutkimuksen sisällöstä, vapaaehtoisuuden tutkimukseen osallistumiseen, vastausten luottamuksellista käsittelyä ja vastanneiden tunnistamattomuutta tutkimustuloksista. Suunnitteluvaiheessa tulisi jo pohtia, miten tutkimustulosten avulla voitaisiin parantaa tutkimukseen osallistuneiden asiaa tai tilannetta. (Piispa 2006: 141.)

Eettisyys on osana kaikkia valintoja, joita tehdään tutkimuksen eri vaiheissa. Ensin on mietittävä tiedon kiinnostavuuden etiikkaa, johon kuuluu aiheen valinta, teoreettinen viitekehys, tutkimuksen rajaukset ja tutkimuskysymysten tekeminen. Tiedonhankinnassa eettisyys on esillä aineiston hankinnan toteuttamisessa eri vaiheineen. Aineiston analyysivalinnat ja analyysin toteuttaminen ovat tiedon tulkitsemisen etiikkaa. Tutkimuksen valmistuttua on pohdittava tiedon julkistamisen ja käytön etiikkaa. Pohdittavia kysymyksiä ovat kenelle, mistä lähtökohdista, mitä ja kenen hyödyksi tietoa tuotetaan. (Pohjola 2007: 11-12.) Tulosten julkaistua tulisi pohtia niiden luottamuksellisuutta sekä mitä seurauksia niiden julkaisulla on tutkimukseen osallistuneille tai heitä koskeville ryhmille (Piispa 2006: 141).

Pohjolan (2007: 18) mukaan sosiaalitieteissä pohditaan usein aiheen eettisyyttä, mitä aiheita voi tai saa tutkia. Arkaluontoiset aiheet liittyen ihmisten elämän yksityisyyteen ovat herättäneet pohdintaa siitä, kuinka pitkälle tutkijat voivat tunkeutua toisten elämään ja kaivaa esille kipeitäkin asioita. Aiheen tutkimista eivät kuitenkaan estä eettiset tekijät mutta tärkeää on huomioida eettisyys tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tuotetusta tiedosta voi olla hyötyä yhteiskunnan tasolla, jolloin arkojakin asioita on tärkeää tuoda näkyviksi. Eettisenä lähtökohtana tulee olla tutkimuksessa mukana olevien ihmisten kunnioittaminen ja oikeudet.

Opinnäytetyön aiheeseen liittyy jonkin verran arkaluonteisuutta, koska kyseessä on opiskelevien äitien omat kokemukset ja he ovat voineet kertoa, ovatko he saaneet koulun kautta tukea ja minkälaista tukea opiskelevat äidit tarvitsisivat. Toisaalta aihe on tärkeä ja opiskelijoilla on ollut mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan esille. Kohderyhmää koskeva aihe on varmasti tärkeä monelle kyselyyn vastanneelle.

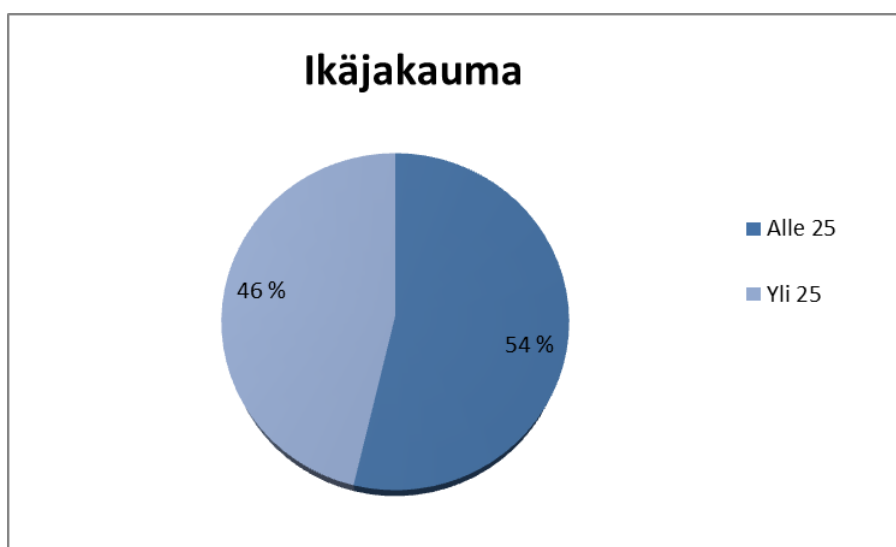
7 Tutkimustulokset

Kyselylomakkeen alussa kysyttiin taustatietoja vastaajista. Haluttiin myös selvittää äitiysloman pitäneiden määrää, jota varten kysyttiin kolme tarkentavaa kysymystä äitiys- tai vanhempainvapaan pitäneiltä. Kyselyssä selvitettiin lapsenhoito järjestelyitä sekä opiskelevien

äitien työssäkäyntiä opintojen ohella. Äitiyden ja opiskelun yhdistämisen haasteita kartoitettiin sekä kysyttiin äitien voimavaroja ja ovatko he saaneet tukea koululta. Kyselylomakkeen vastaukset käsiteltiin ja analysoitiin Excel - ohjelman avulla. Tuloksia on käsitelty taulukko-muotoon havainnollistamisen helpottamiseksi. Kyselylomake kokonaisuudessaan löytyy liitteenä (Liite 1.) opinnäytetyön lopusta.

7.1 Taustatiedot

Kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 146 opiskelijaa, joista 12 ei kuulunut kohderyhmään, sillä he olivat saaneet lapsensa jo ennen ammattikorkeakouluopintojaan. Lopulliseksi vastausmääräksi saatiin 134. Vastaajien ikähaitari oli laaja, nuorin vastausikä oli 21 vuotta ja vanhin taas 47 vuotta. Vastaajien keski-ikä oli 27,3 vuotta. Noin puolet vastaajista (taulukko 1) 54 % (n=72) oli alle 25-vuotiaita. Opintojen aloittamisvuosi vaihteli vuodesta 2003 vuoteen 2011, suurin osa vastaajista oli aloittanut opiskelunsa Laureassa vuonna 2008 (33). Toiseksi useimmiten opintojen alkamisvuosi oli 2007 (26) ja kolmantena eniten olivat vastanneet vuonna 2009 aloittaneet, joita oli 20 vastaajaa.

Taulukko 1 Vastaajien ikäjakauma

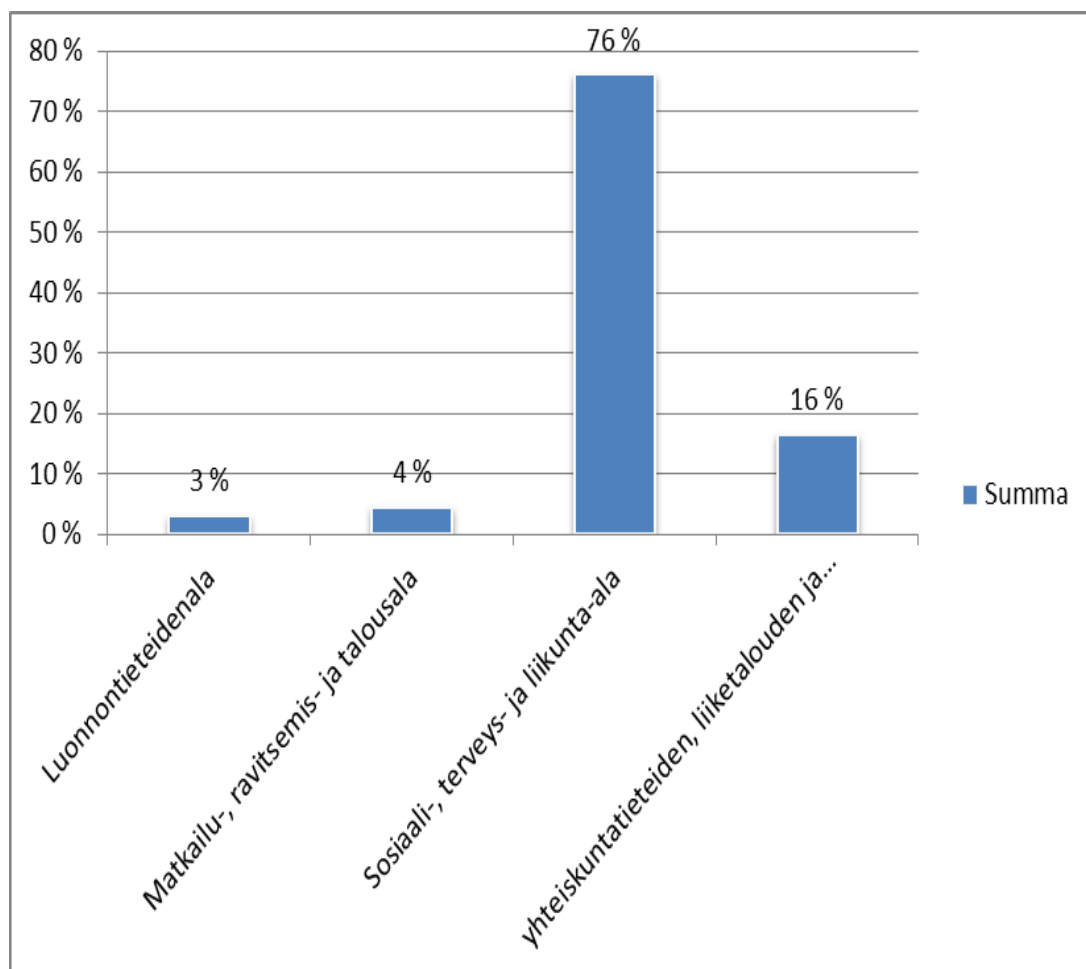
Vastauksia tuli eniten Tikkurilan toimipisteestä (47), toiseksi eniten vastauksia (24) tuli Otaniemen yksiköstä, seuraavina eniten oli vastattu Hyvinkäällä (17) sekä Leppävaarassa (15). Porvoon ja Lohjan yksiköistä tuli molemmista 12 vastausta ja vähiten vastattiin Keravalla, josta tuli 7 vastausta.

Puolella vastaajista 50 % (n=67) oli yksi lapsi eli he olivat tulleet äidiksi ensimmäistä kertaa kesken opintojen. Kaksi lasta oli 34 %:lla vastaajista (n=45) ja kolme lasta oli 10 %:lla vastaa-

jista (n=13). Kuudella vastaajalla oli 4 lasta ja kahdella vastaajalla oli viisi lasta. Lisäksi yksi vastaaja ilmoitti odottavansa toista lastaan ja yksi vastaaja odotti neljättä lastaan.

Vastauksia tuli kaikilta koulutusaloilta, joista eniten vastaajia 76 % (n=102) oli sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta. Tulos ei ole yllättävä johtuen sosiaali- ja terveysalan naisvaltaisuudesta (Taulukko 2). Suurin osa vastaajista (74) oli hoitotyönopiskelijoita eli sairaanhoitaja- tai terveydenhoitaja-opiskelijoita. Sosionomiopiskelijoita oli 29, tradenomiopiskelijoita 26, restonomiopiskelijoita 4 ja yksi vastaaja opiskeli fysioterapeutiksi.

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelee eniten naisia ja vastauksia on varmasti sen takia tullut eniten näiden alojen opiskelijoilta. Voisi ajatella heidän tekevän eniten lapsia opintojen aikana oman alansa vuoksi. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijat voivat työskennellä lasten ja perheiden parissa, joten heidän kiinnostus lapsiin ja vanhemmuuteen on luontevaa. Tikkurilan toimipisteessä on eniten sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita, joten sillä voisi selittää suurta vastausmäärää Tikkurilasta. Laurea-ammattikorkeakoulun hakija- ja aloituspaikkatilaston mukaan sosiaali- ja terveysalan päiväopiskelijoille oli 90 aloituspaikkaa Tikkurilan toimipisteessä kevään 2011 yhteishaussa.

Taulukko 2 Vastaajat koulutusaloittain

Kysymykseen missä vaiheessa opintojasi sait lapsen tuli vaihtelevia vastauksia. Valmiit vastausvaihtoehdot olivat ensimmäisenä, toisena tai kolmantena vuotena ja lisäksi oli vapaus valita kohta ”muu” ja vastata omin sanoin. 49 Vastaajaa ilmoitti saaneensa lapsen opiskelujen toisena vuotena ja 49 vastaajaa taas kolmantena vuotena. Vastaajista 33 oli saanut lapsensa ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Loput olivat vastanneet kohtaan ”muu” omin sanoin esimerkiksi vuosilukuna.

Lähes kaikki vastaajat olivat olleet äitiyslomalla tai vanhempainvapaalla, ainoastaan neljä vastaajaa ei ollut pitänyt kumpaakaan ollenkaan. Äitiys- tai vanhempainvapaan pitäneitä pyydettiin vielä vastaamaan kolmeen lisäkysymykseen. Aluksi kysyttiin äitiysloman/vanhempainvapaan pituutta, johon ohjeeksi oli laitettu vastata kuukausien mukaan esimerkiksi 9kk. Tähän kysymykseen tuli 129 vastausta, joista jouduttiin karsimaan viisi vastausta niiden epäselvyyden takia. Vastaajat olivat pitäneet eri pituisia äitiys- ja vanhempainvapaata. Lyhin aika oli kaksi viikkoa ja pisin neljä vuotta. Suurin osa oli pitänyt äitiys- tai vanhempainvapaata 13-24kk (n=33). Vastaajista 30 ilmoitti olleensa äitiys- ja vanhempainvapaalla 10-

12kk. 32 vastaajaa oli ollut 9kk äitiys- tai vanhempainvapaalla. Yli kaksi vuotta vanhempainvapaata oli pitänyt seitsemän vastaajaa. Viisi vastaajaa ilmoitti olevansa tällä hetkellä äitiys- tai vanhempainvapaalla.

Seuraavana lisäkysymyksenä kysyttiin oliko vastaaja poissaolevana koulusta tuon ajan tarkoittaen siis äitiys- tai vanhempainvapaalla ollutta aikaa. Tähänkin kysymykseen tuli 129 vastausta, joista 79 vastasi olleensa poissaolevana koulusta ja 50 ei ollut poissaolevana. Poissaolevana oleminen tarkoittaa sitä, ettei voi osallistua kurseille eikä suorittaa opintoja. Poissaolevana voi olla vähintään yhden lukukauden ja enintään kaksi lukuvuotta. (Laurea-intra) Tämän takia viimeisen lisäkysymyksen vastaukset ihmetyttivät. Kysyttiin suorittivatko opiskelijat opintoja tuona aikana ja 130 vastaajasta 83 vastasi suorittaneensa opintoja ja 47 taas ei. Osa oli kuitenkin vastannut olleensa poissaolevana ja silti suorittanut opintoja.

Tästä heräsi kysymys, olivatko vastaajat ymmärtäneet mitä poissaolevana oleminen tarkoittaa ja minkälaisia opintoja he olivat suorittaneet. Näiden opiskelijoiden voisi kuvitella tehneen opinnäytetyötä tai ennakkoon jotakin tehtäviä, joita he olivat saaneet ennen äitiyslomalle jäämistä. Tästä ristiriidasta johtuen olisi ollut kiinnostavaa tietää mitä opintoja nämä opiskelijat suorittavat vaikka olivat poissaolevana koulusta.

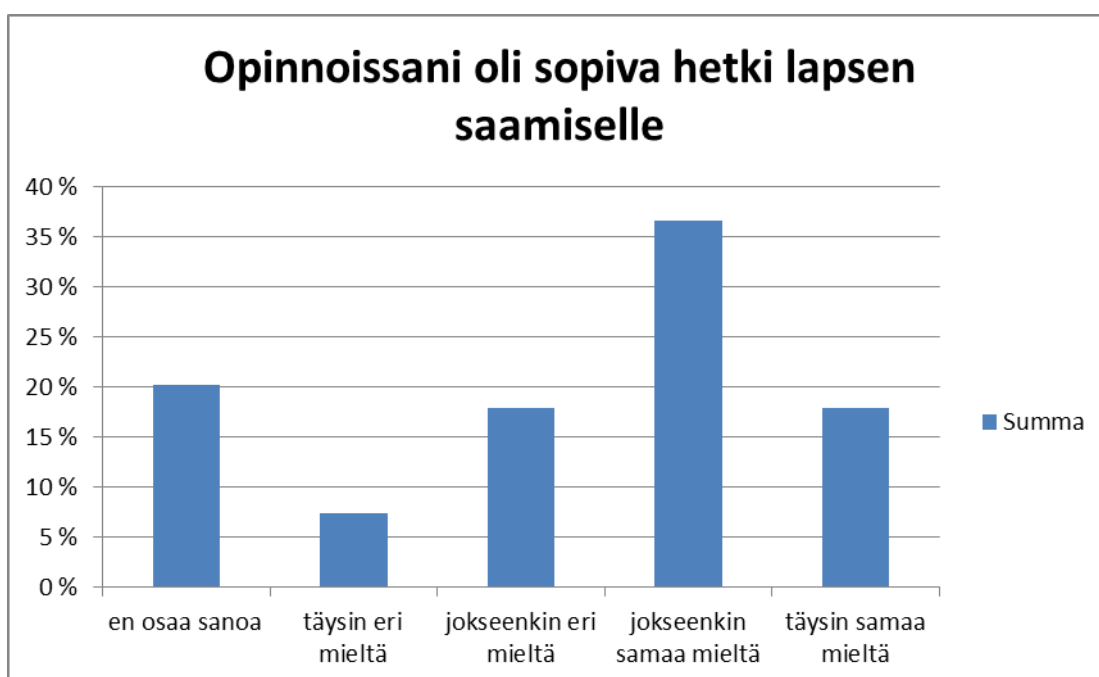
Opiskelijoista tasan puolet 50 % (n=67) ilmoitti käyvänsä töissä opintojen ohella ja puolet eivät käyneet. Kysymykseen lapsen hoidosta oli kolme valmista vastausvaihtoehtoa, jotka olivat päivähoito (tarkoittaen päiväkotia, ryhmäperhepäiväkotia tai perhepäivähoitajaa), lapsen isä hoitaa lasta tai että lapsen isovanhemmat hoitavat lasta. Vastaajat saivat myös valita kohdan ”muu” jos heillä oli jokin toinen ratkaisu lapsen hoitoon. 80 vastaajaa ilmoitti lapsen olevan päivähoitossa ja jotkut olivat vielä erotelleet minkälaisessa päivähoitossa. Viisi vastasi isän hoitavan lasta ja yksi ilmoitti lapsen isovanhemman hoitavan lasta. Kolme vastaajaa ilmoitti, että isä ja isovanhemmat hoitavat yhdessä lasta.

Loput olivat vastanneet kohtaan ”muu” erilaisia vastauksia. Vastaajista 13 ilmoitti hoitavansa itse lasta eli lapsi ei siis ollut muualla hoidossa. Viisi vastasi olevansa vielä äitiys- tai vanhempainvapaalla eli hoitavansa lasta kotona. Kahden vastaajan lapsella oli hoitaja kotona.

7.2 Haasteellinen elämäntilanne - lapsi ja opinnot

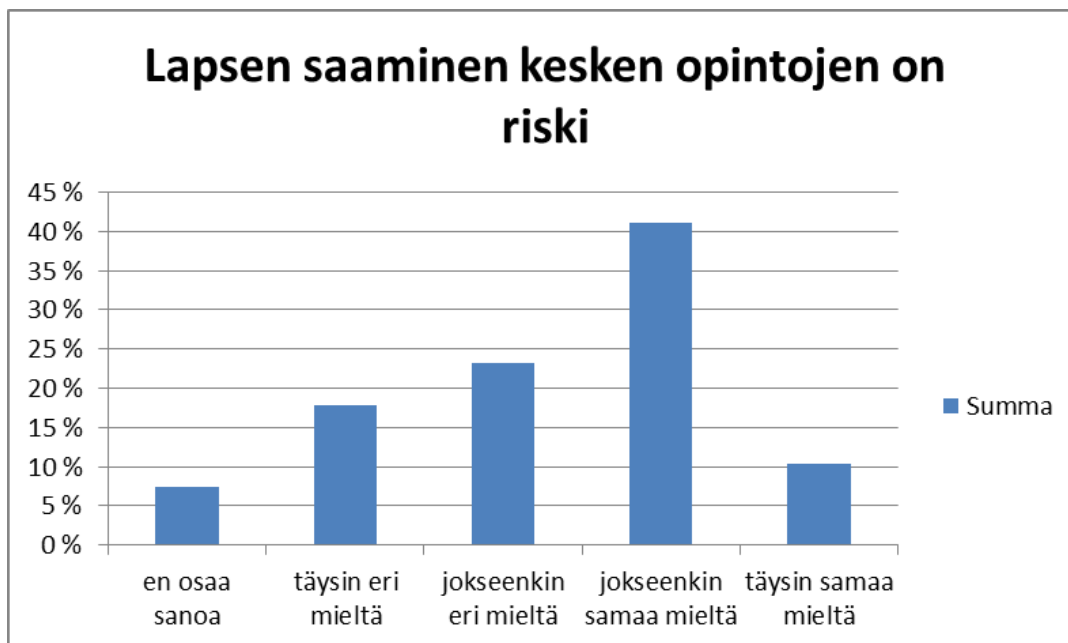
Taustatieto - kysymysten jälkeen esitettiin kuusi väittämää, johon vastaajia pyydettiin vastaamaan omaa mielipidettään lähimpänä olevasta vastausvaihtoehdosta. Vastausvaihtoehdot olivat: täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Väittämät koskivat lapsen saamista kesken opintojen. Väitteissä on aina tulokinnan varaa ja useaan väittämään moni olikin vastannut vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Ensimmäinen väittämä oli ”Opinnoissani oli sopiva hetki lapsen saamiselle”. Suurin osa eli 37 % (n=49) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. 20 % (n=27) vastaajista ei osannut sanoa mikä olisi lähimpänä heidän mielipidettään tähän väittämään. (taulukko 3) Joillakin opinnot saattoivat olla loppuvaiheessa, jolloin lapsen saaminen ei ehkä pidentäisi opintoja yhtä paljon kuin opintonsa vasta aloittaneella opiskelijalla. Sopiva hetki saattoi tarkoittaa myös sopivaa taukoa opinnoista, jos motivaatio oli heikkoa tai mielessä oli opintojen keskeytys. Moni oli vastannut väitteeseen ”en osaa sanoa”, josta voisi päätellä, etteivät he ole ajatelleet lapsen hankintaa opintojen kannalta tai onko opinnoissa ollut sopiva hetki.

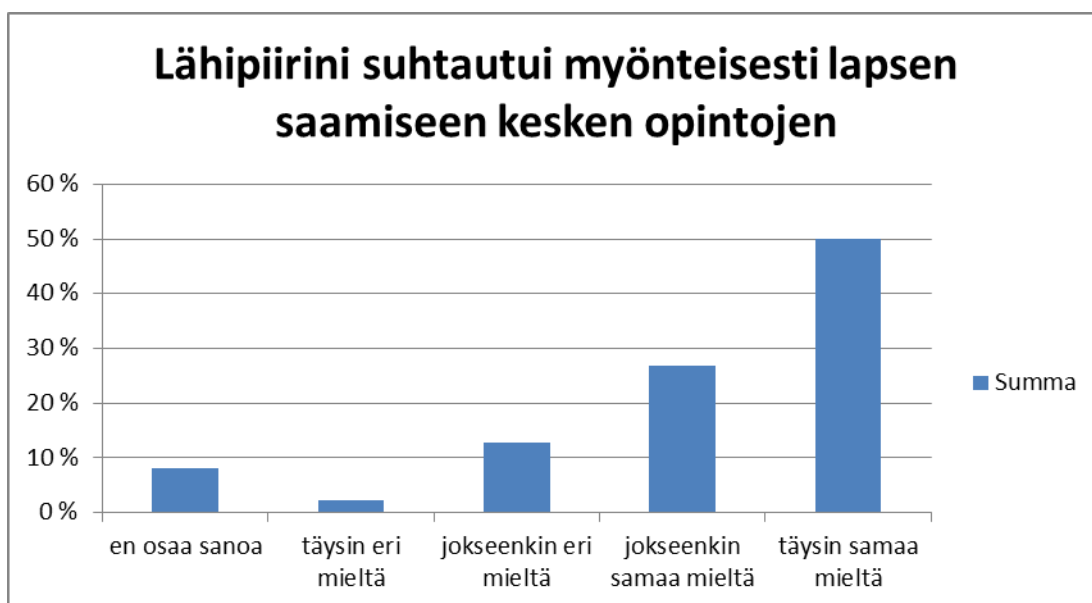
Taulukko 3 Opinnoissani oli sopiva hetki lapsen saamiselle

Jokseenkin samaa mieltä 41 % (n=55) oli myös useimmat vastannut väittämään ”Lapsen saaminen kesken opintojen on riski”. Kuitenkin jokseenkin eri mieltä väittämästä oli 23 % (n=31) ja täysin eri mieltä 18 % (n=24) vastaajista. (taulukko 4) Lähes useimmat pitivät lapsen saamista kesken opintojen riskinä, minkä voisi tulkita tietoisuutena lapsen saamiseen liittyvistä haasteista opiskelijan elämässä.

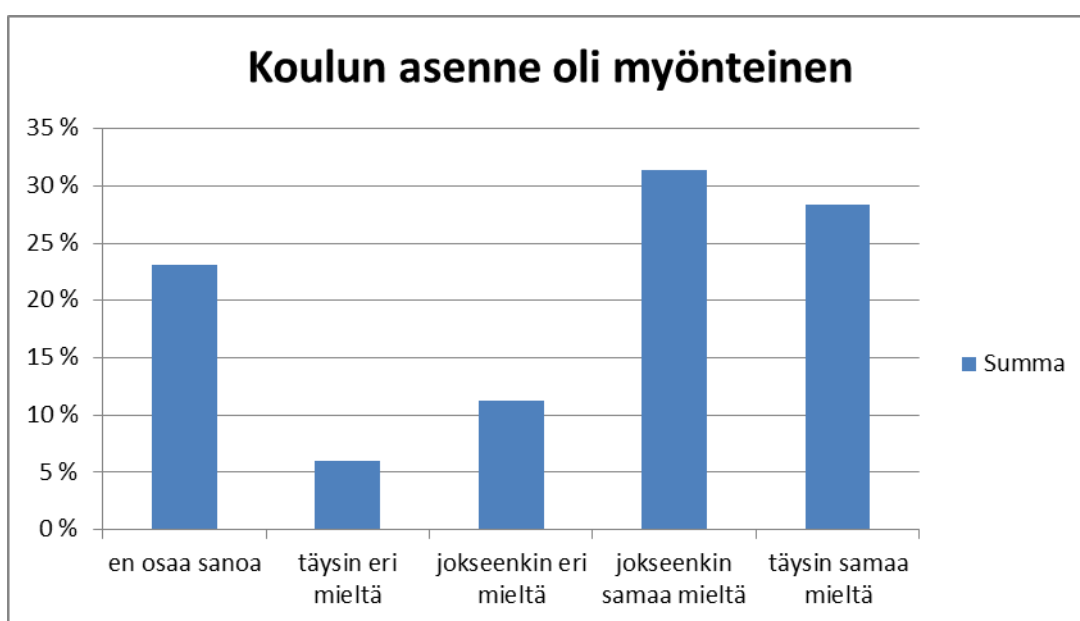
Taulukko 4 Lapsen saaminen kesken opintojen on riski

Seuraavassa väittämässä kysyttiin lähipiirin suhtautumista siihen, että opiskelija sai lapsen kesken opintojen. Positiivista on, että vastaajista puolet 50 % (n=67) ilmoitti lähipiirin suhtautuneen myönteisesti lapsen saamiseen opintojen keskellä. Ainoastaan kaksi prosenttia (n=3) oli täysin eri mieltä lähipiirin positiivisesta suhtautumisesta. Tästä voi päätellä lähipiirin suhtautumisen olleen suurimmalla osalla positiivista. (taulukko 5)

Taulukko 5 Lähipiirini suhtautui myönteisesti lapsen saamiseen kesken opintojen

Koulun asenne oli suurimmalle osalle vastaajista myönteinen. 31 % (n=42) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, ja 28 % (n=38) täysin samaa mieltä väitteen kanssa, että ”Koulun asenne oli myönteinen”. Melko iso joukko 23 % (n=31) vastaajista ei kuitenkaan osannut sanoa, oliko koulun asenne myönteinen. (Taulukko 6) Koulun henkilökunnan asenteissa saattoi olla eroja, mikä vaikutti vastaajiin, jotka vastasivat ”en osaa sanoa”. He olivat ehkä kokeneet myönteistä että kielteistäkin suhtautumista lapsen saamiseen, eivätkä siksi osanneet vastata tarkemmin. Toisaalta he eivät ehkä ole kokeneet minkäänlaista asennetta tai suhtautumista koululta lapsen saamiseen eivätkä siksi osanneet sanoa oliko koulun asenne myönteinen.

Taulukko 6 Koulun asenne oli myönteinen

Lapsen saaminen vaikuttaa jollakin tavalla opintoihin, niiden kulkuun ja edistymiseen. Seuraava väittäjä tiedusteli haittasiko lapsen saaminen opintoja. Väite kuului ”Opintoni kärsivät lapsen saamisesta”. Eniten vastattiin jokseenkin samaa mieltä 31 % (n=42). Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 12 % (n=16) ja myös sama määrä 12 % (n=16) oli täysin eri mieltä väitteestä. Jokseenkin eri mieltä sai kannatusta 25 % (n=34) vastaajista. ”En osaa sanoa” vastasi 19 % (n=26) vastaajista. Väitteellä on negatiivinen sävy, mikä on voinut vaikuttaa vastaajiin. Opintojen kärsimisen voi tulkita esimerkiksi opintojen viivästymisellä tai vähäisellä ajalla opiskeluun. Moni vastasi tähänkin väitteeseen ”en osaa sanoa”, joten väitteen tulkinta on voinut olla heille hankalaa.

Aiemmissa tutkimuksissa nousi esiin myös positiivisia vaikutuksia äitiydestä ja lapsen saamisesta opintoihin ja se otettiin esille myös kyselyssä väitteenä sekä lopussa avoimena kysymyksenä. Väite kuului ”Lapsen saamisella oli myönteinen vaikutus opintoihini”. Eniten oltiin jokseenkin samaa mieltä 40 % (n=53) ja jokseenkin eri mieltä 28 % (n=37). Myönteisistä vaikutuksista täysin eri mieltä oli 14 % (n=19) ja taas täysin samaa mieltä oli 11 % (n=15). Loput 7 %

(n=10) eivät osanneet sanoa. Noin puolet (51 %) olivat siis myönteisten vaikutusten kannalla vaikka edellisessä kysymyksessä enemmistön mielestä opinnot kärsivät lapsen saamisesta. Ehkä nämä väittämät ovat yhteydessä toisiinsa siinä mielessä, että lapsen saatua opinnoille jää vähemmän aikaa mutta lapsen saamisessa nähdään myös myönteisiä vaikutuksia opintoihin.

Seuraavana aihealueena kyselylomakkeessa keskityttiin äitiyden ja opiskelun yhdistämisen haasteisiin. Kysymysten avulla kartoitettiin esimerkiksi opiskelevien äitien taloudellista tilannetta, ajankäyttöä haasteita, heidän voimavaroja ja tukiverkostoa.

Ensimmäisenä kysyttiin opiskelevien äitien taloudellista tilannetta, joka oli noin puolella 49 % (n=66) vastaajista kohtalainen, mikä on melko positiivinen tulos. Hyvä taloudellinen tilanne oli 11 % (n=15) vastaajista, joten voi sanoa, että suurimmalla osalla vastaajista taloudellinen tilanne menetteli. Huonoksi taloudellisen tilanteensa koki silti 29 % (n=39) ja erittäin huonoksi 10 % (n=13) vastaajista. Vain yksi vastaaja valitsi vastauksen ” en osaa sanoa”. Kuten aikaisemmin selvisi, puolet vastaajista kävi töissä opintojen ohella. Taloudelliseen tilanteeseen vaikuttaa toki puolison tulot, oma työssäkäynti sekä myös oma kokemus taloudellisesta tilanteesta.

Ajankäytön suunnittelun haasteellisuus oli seuraava kohta kyselyssä. Suurimmalle osalle ajankäytön suunnittelu oli jonkin verran haastavaa 43 % (n=58), haastavaa 31 % (n=42) sekä erittäin haastavaa 16 % (n=22). Vain kahdeksan prosenttia (n=11) vastaajista ei pitänyt ajankäytön suunnittelua lainkaan haastavana. Yksi vastaaja ei osannut sanoa vastaustaan.

Jos ajankäytön suunnittelu oli enimmäkseen haastavaa, niin aikaa opiskelulle ei jäänyt tarpeeksi suurimmalle osalle kyselyyn vastanneista. Huolestuttavaa on, että yhteensä 52 % (n=70) vastaajista koki ajan opiskelulle olevan vähäistä. He olivat vastanneet heillä olevan joko vähän 27 % (n=36) tai liian vähän 25 % (n=34) aikaa opiskelulle. (taulukko 7)

Aika opiskelulle voi tarkoittaa koulutehtävien tekemistä, johon liittyvät esimerkiksi ryhmätyöt, kirjalliset työt tai opinnäytetyö. Koulutöille varattu aika on useimmiten koulupäivän jälkeen, jolloin haasteena voi olla lapsen hoidon järjestäminen. Illat kuluvat pikkulapsiperheessä lapsen iltarutiinien tahdittamana, joten aikaa ja rauhaa opiskelulle voi olla hankala saada. Tilannetta vielä hankaloittaa jos opiskelija käy töissä opiskelun ohella ja illat tai viikonloput kuluvat myös töiden parissa, jolloin sekin vie aikaa opiskelulta.

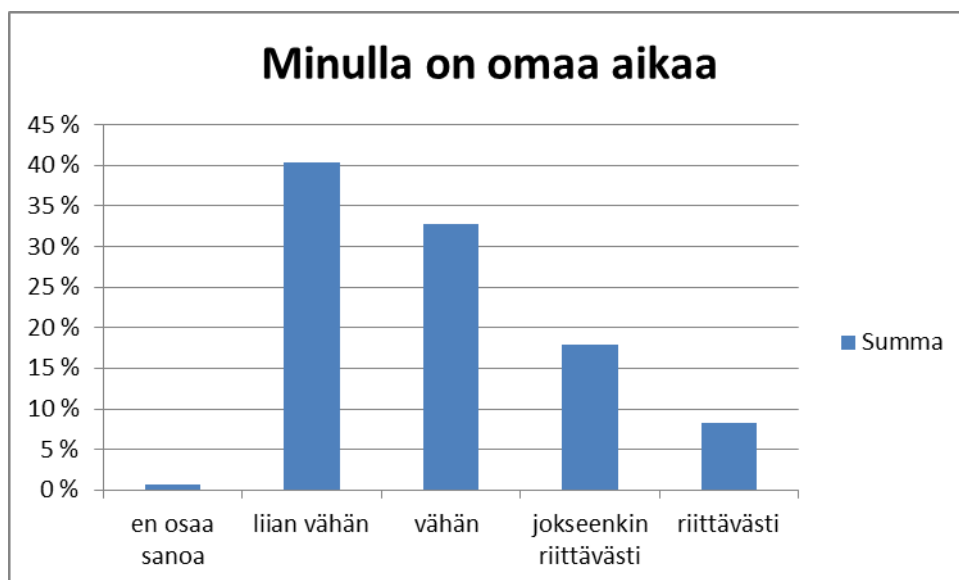

Taulukko 7 Aika opiskelulle

Seuraavana kysyttiin oliko vastaajilla tarpeeksi aikaa lapselle/lapsille ja oliko heillä omaa aikaa riittävästi. Lapsille näytti olevan suurimmalla osalla melko riittävästi aikaa. Jokseenkin riittävästi aikaa oli 47 % (n=63) vastaajista ja riittävästi aikaa oli vastannut 28 % (n=38). (taulukko 8) Omaa aikaa suurimmalla osalla vastaajista oli liian vähän 40 % (n=54) tai vähän 33 % (n=44). (taulukko 9) Tulos ei ole yllättävä, sillä lapsi tarvitsee äitiään ja lapsen ja perheen kanssa halutaan viettää aikaa. On selvää, että lapsi menee etusijalle ja lapsen takia joutuu luopumaan omasta ajasta ja myös ajasta opiskelulle.

Taulukko 8 Aika lapselle

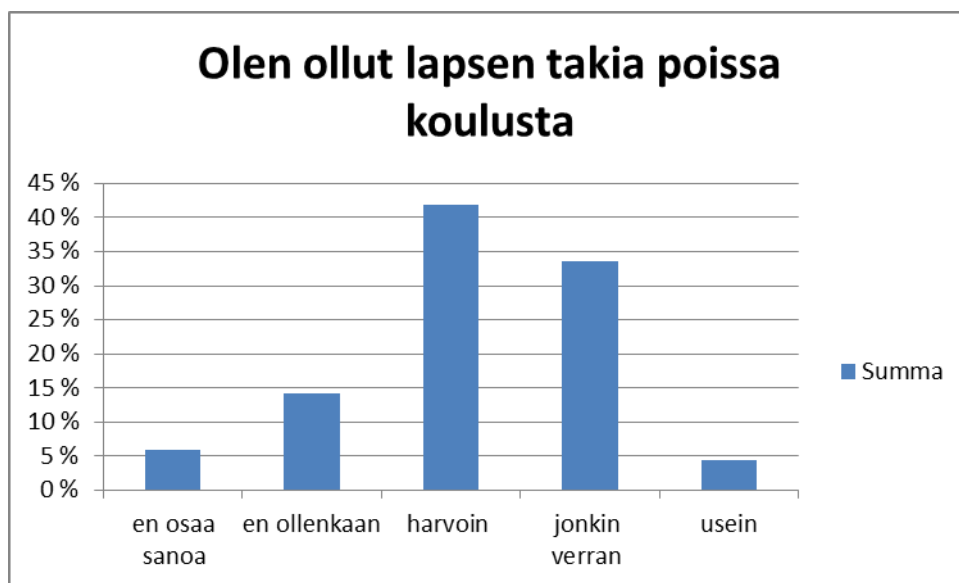

Taulukko 9 Oma aika

Opiskelevien äitien sosiaalista tukiverkostoa kartoitettiin seuraavaksi. Vastajat saivat valita useamman vastausvaihtoehdon, joita olivat: lapsen isä, lapsen isovanhemmat, sukulaiset ja ystävät. Kohtaan ”muu” sai kirjoittaa jonkun oman vaihtoehdon. Useimmat olivat valinneet useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon. 64 vastaajaa eli suurin osa oli valinnut kaikki neljä vaihtoehtoa kuuluvaksi tukiverkostoonsa. Useimmiten tukiverkostoon kuuluvaksi mainittiin lapsen isä, jonka oli maininnut 127 vastaajaa. Myös lapsen isovanhemmat kuuluivat monella tukiverkostoon, 115 vastaajaa oli valinnut isovanhemmat yhdeksi vaihtoehdoksi. Ystävät kuuluivat 105 vastaajalla tukiverkostoon ja sukulaisetkin kuuluivat tukiverkostoon 80 vastaajalla. Kohtaan ”muu” oli vastannut neljä vastaajaa ja he olivat lisänneet tukiverkostoonsa kuuluvaksi kummit, pihan äidit, äiti-kaverit ja siskot.

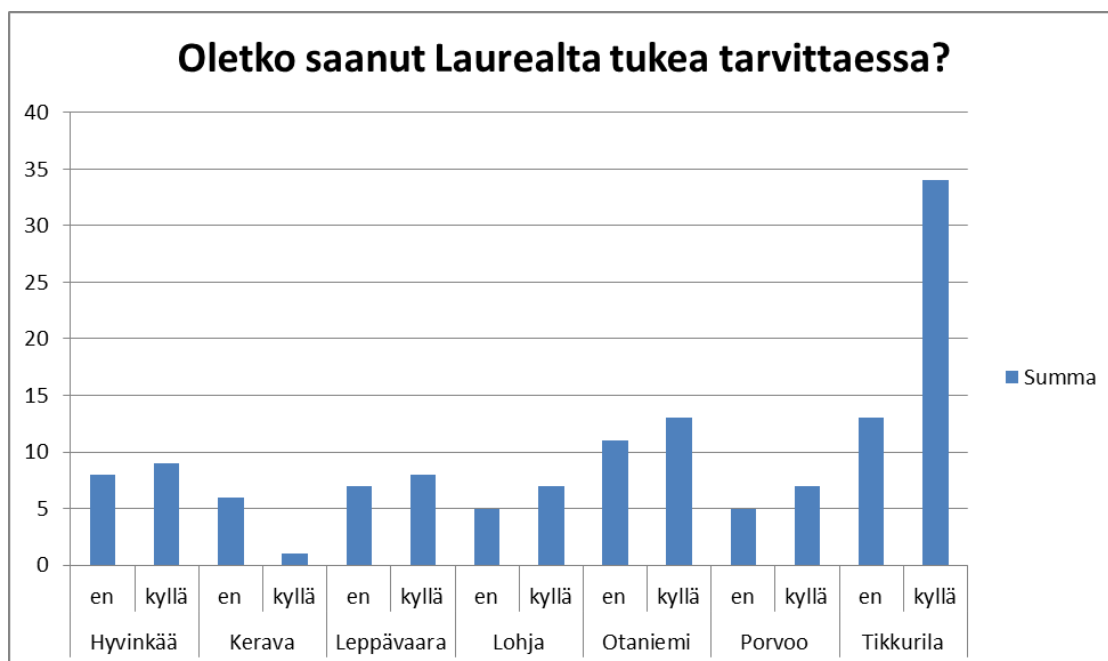
Kysymykseen lapsenhoitoavun saamisesta 42 % (n=56) vastasi sen olevan heille vaihtelevaa ja 31 % (n=41) vastasi sen olevan helppoa. Melko hankalaa hoitoavun saaminen oli 20 % (n=27) vastaajista ja erittäin hankalaa sen ilmoitti olevan 7 % (10) vastaajista. Tähän vaikuttaa tietysti se, asuuko sosiaaliseen tukiverkostoon kuuluvia ihmisiä lähellä, jolloin varmasti on helpompaa saada apua lapsenhoidossa. Myös lapsen hoitoavun kysyminen voi olla joillekin vaikeaa, kun ei haluta vaivata muita.

Seuraavana tiedusteltiin ovatko opiskelijat olleet kuinka usein poissa koulusta lapsen takia ja kysymykseen lisättiin vielä esimerkiksi lapsen sairastelun tai hoitoavun puutteen takia. Yllättävää oli, että suurin osa 42 % (n=52) oli ollut harvoin poissa koulusta lapsen takia mutta jonkin verran poissa oli joutunut olemaan 34 % (n=45) vastaajista. Olisi voinut luulla äitien joutu-neen olemaan useammin pois koulusta, sillä pienet lapset voivat sairastella useasti. (Taulukko 10)

Taulukko 10 Poissaolot koulusta lapsen takia

Seuraavana opiskelijoilta selvitettiin, ovatko he saaneet koululta tukea tarvittaessa. Tukena mainittiin esimerkiksi keskusteluapua, joustavuutta opintoihin tai ohjausta opintojen suunnitteluun. Vastaajista 79 eli yli puolet vastasi saaneensa tukea. 55 vastaajaa ei ollut saanut tukea tarvittaessa. Toimipisteittäin kaikista toimipisteistä paitsi Keravalta vastattiin hieman enemmän kyllä vastauksia kysymykseen. Keravan seitsemästä vastaajasta kuusi vastasi, ettei ollut saanut koululta apua tarvittaessa ja yksi ainoastaan oli saanut. Tikkurilan toimipisteessä kyllä vastauksia oli selvästi enemmän, 47 vastaajasta 34 oli vastannut kyllä ja 13 en. Muissa toimipisteissä kyllä vastauksia oli vain yksi tai kaksi enemmän kuin kielteisiä vastauksia. (Taulukko 11)

Taulukko 11 Koululta saatu tuki toimipisteittäin.

Opiskelijaäitejä pyydettiin luettelemaan omat voimavaransa ja kyselyyn oli laitettu valmiit vastausvaihtoehdot, joista sai valita niin monta voimavaraa kun halusi ja lisäksi oli kohta ”muu”, johon sai lisätä vielä jonkin oman voimavaran, jota ei ollut luettelossa. Vaihtoehdot voimavaroiksi olivat: parisuhde, lapsi/lapset, omat vanhemmat, ystävät, opiskelu, työ, terveys, harrastukset ja ”muu”. Lähes kaikki olivat vastanneet useamman asian voimavaroikseen. Lapsi/lapset koettiin useimmissa vastauksissa voimavarana, 124 vastaajalla oli lapsi yhtenä voimavarana. Parisuhde oli valittuna 107 kertaa voimavaraksi. Ystävät oli mainittu 97 kertaa ja omat vanhemmat 77 kertaa. Harrastukset oli mainittu 68 kertaa voimavarana. Terveyttä pidettiin voimavarana 60 vastauksessa. Opiskelukin mainittiin voimavarana 56 kertaa. Vastaajista 32 oli valinnut työn yhdeksi voimavaraksi. Muiksi voimavaroiksi mainittiin lemmikit, omat siskot, oma vahva luonne sekä mahdollisuus omaan aikaan yksin kotona.

Viimeisenä kysyttiin vielä haasteellisimpia asioita äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä, jossa oli valmiina vaihtoehtoina: ajankäytön hallinta, taloudelliset haasteet, oma jaksaminen, opintojen viivästyminen sekä sosiaalisen tukiverkoston puute. Vaihtoehtoja sai valita useamman eikä tarkoituksena ollut laittaa vaihtoehtoja järjestykseen. Vastaajat pystyivät myös lisäämään kohtaan ”muu” jonkun toisen haasteen, jota ei ollut valmiina. Kaikki valmiit vaihtoehdot yhtä aikaa oli valinnut seitsemän vastaajaa. Moni oli valinnut useamman vaihtoehdon ja muutama oli lisännyt oman haastavan asian.

Eniten oli valittu ajankäytön hallinta, se oli mukana 109 vastaajalla. Oma jaksaminen valittiin 84 kertaa ja taloudelliset haasteet 83 kertaa. Opintojen viivästyminen oli yhtenä haasteellisimmista asioista 61 vastaajalla. Nämä olivat siis valittuna useimmissa vastauksissa. Sosi-

aalisen tukiverkoston puute oli valittu 18 kertaa. Viisi vastaajaa oli lisännyt oman vaihtoehdon, joita olivat lapsen sairastelu, läsnäolopakko sairastapauksissakin, avun pyytäminen sekä työharjoittelu (vuorotyö). Koulun suhtautumista lapsen saamiseen pidettiin yhtenä haasteena ja lapsiperheessä 100 % läsnäolopakkoa mahdottomuutena.

7.3 Avoimet kysymykset

Kyselylomakkeen lopussa oli kolme avointa kysymystä joihin ei ollut pakko vastata. Avoimien kysymyksien sisältö analysoitiin jokainen vastaus kerrallaan. Vastauksista löytyi paljon yhteisiä asioita, jotka koottiin yhteen. Samantyylliset vastaukset laskettiin, jotta selviäisi mitkä asiat nousivat useimmissa vastauksissa esille. Kaikki vastaukset on huomioitu tuloksissa, joista näkyy mitä on vastattu eniten ja mitä taas vähiten.

Avoimissa kysymyksissä opiskelijat saivat kertoa, miten he huolehtivat omasta jaksamisestaan opiskelun ja lapsen hoidon ohella. Vastauksista nousi esiin oman jaksamisen kannalta tärkeänä omat harrastukset, yhteinen ajanvietto perheen kanssa sekä oma aika. Moni mainitsi perusasiat, kuten nukkumisen ja syömisen myös vastauksissaan. Joillakin vastaajilla asiat olivat huonommin eivätkä he ehtineet huolehtia itsestään ja oma jaksaminen oli jatkuvasti koetuksella.

Vastaukset analysoitiin teemoittain. Esimerkiksi harrastukset oli yksi teema, jonka moni oli maininnut jollakin tavalla ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä. Kaikki harrastukseen liittyvät vastaukset koottiin yhteen ja harrastusten määrä vastauksissa laskettiin, josta huomattiin sen olevan useimmissa vastauksissa. Näin tehtiin kaikkien avoimien kysymyksien kohdalla, jotta vastausten analysointi olisi helpottavaa ja yleisimmät vastausten teemat nousisivat selvästi esiin.

Opiskelijat saivat kertoa toisessa avoimessa kysymyksessä, minkälaista tukea he kaipaisivat Laurealta lapsen saaneille opiskelijoille. Vastauksissa toivottiin eniten joustavuutta sekä tukea opintoihin. Moni kertoi saaneensa tukea ja ymmärrystä koululta, osa ei ollut saanut tukea tai he olivat tyytymättömiä koulua kohtaan.

Viimeisessä avoimessa kysymyksessä opiskelijaäidit saivat kertoa vapaasti oliko lapsen saamisella kesken opintojen jotakin positiivisia vaikutuksia heidän opintoihinsa. Positiivisia asioita lueteltiin melko paljon, suurin osa kertoi motivaation opiskelua kohtaan kasvaneen lapsen saannin jälkeen ja he pystyivät suunnittelemaan ajankäyttöään paremmin ja opiskelukin oli tehokkaampaa. Pieni osa vastaajista ei kokenut mitään positiivista vaikutusta opintoihin tai he eivät osanneet sanoa.

7.3.1 Omasta jaksamisesta huolehtiminen

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin, miten opiskelijat huolehtivat omasta jaksamisestaan opiskelun ja lapsen hoidon ohella. Kaikista 134 vastaajasta tähän kysymykseen vastasi 116 henkilöä.

Harrastukset mainittiin 58 eri vastauksessa tärkeäksi oman jaksamisen kannalta. Jotkut olivat eritelleet harrastuksensa ja monet mainitsivat myös ulkoilun lasten ja perheen kesken auttavan jaksamaan arjessa ja opiskelussa. Ystävien tapaaminen mainittiin myös monessa vastauksessa, yhteensä 25 vastaajaa kertoi ystävien olevan tärkeässä roolissa jaksamisen kannalta. Lepääminen ja nukkuminen nousivat esiin 23 vastauksesta vaikka osa mainitsi, etteivät he usein ehdi nukkua riittävästi. Kuusi vastaajaa ilmoitti myös huolehtivansa monipuolisesta ja terveellisestä ruokavaliosta. Näin esimerkiksi vastattiin ensimmäiseen avoimeen kysymykseen:

”Riittäväällä liikunnalla sekä säännöllisellä ja monipuolisella ruokailulla jaksaa pitkälle. Uni on myös tärkeää.”

”Panostan riittävän pitkiin yöuniin, järjestän yhteistä aikaa lapsen isän kanssa, harrastan ja tapaan ystäviä.”

Moni koki tarvitsevänsä säännöllisesti omaa aikaa, jota saatiin esimerkiksi illalla lapsien mentyä nukkumaan tai kun puoliso tai isovanhemmat hoitivat lasta. Oma aika mainittiin 25 vastauksessa. Omaa aikaa olivat harrastukset mutta myös rentoutuminen ja pelkkä oleminen tekemättä mitään erikoista koettiin mukavaksi omaksi ajaksi. Myös yhteinen aika puolison kanssa mainittiin 13 vastauksessa ja osa kertoikin pyrkivänsä huolehtimaan parisuhteestaan järjestämällä säännöllisesti yhteistä aikaa puolisonsa kanssa lasten ollessa esimerkiksi isovanhemmilla hoidossa. Tällä tavalla kerrottiin omasta tai yhteisestä ajasta puolison kanssa:

”Pyrin saada lapsen hoitoon kerran kuussa joten saisimme aviomiehen kanssa vähän omaakin aikaa.”

”Omat hetket ja oma aika iltaisin on tärkeää. Saa olla hetken omissa ajatuksissaan lapsen mentyä nukkumaan ja tehdä ihan vaan omia juttuja sekä viettää kahdenkeskistä aikaa miehen kanssa.”

Ajankäytön suunnittelu auttoi joitakin jaksamaan arjessa, ja jotkut kertoivat saavansa opiskelusta voimaa jaksaa lapsiperheen arkea. Opiskelu tuo muuta ajateltavaa etenkin pienen lapsen äidin arkeen ja toisaalta lapsen kanssa touhuaminen on hyvää vastapainoa opiskelulle. Osa äideistä kertoi työssäkäynnin välillä olevan mukavaa vaihtelua opiskeluun ja lapsenhoi-

toon. Opiskelun mainitsi kuusi vastaajaa, ajankäytön suunnittelun mainitsi neljä vastaajaa ja työssäkäynnistä kerrottiin kolmessa vastauksessa. Alla kaksi esimerkkiä vastauksista:

”Opiskelu on minulle voimavara siinä mielessä, että on hienoa, että on jotain muutakin mieltävää kuin vauva-arki. Ihanaa kun on joku projekti, jota tehdä tässä sivussa.”

”Ajankäytön suunnittelemisen helpottaa paljon. Kun saa välillä olla muutakin kuin äiti (näin kotonaolon jälkeen) jaksaa olla paremmin läsnä myös lapsille illalla. Koulu on ehkä enemmän mukava harrastus, jonka sivussa saa ammatin.”

Osa mainitsi jaksamisen olevan koetuksella mutta tieto siitä, että tämä on väliaikainen tilanne ja asiat helpottuvat kun opinnot saa päätökseen, pääsee työelämään ja lapsikin kasvaa, oli monelle eteenpäin vievä voimavara. Kahdeksassa vastauksessa nousi esiin positiivisen ajattelun kantava voima. Joissakin vastauksissa odotettiin jo valmistumista ja opiskelujen jälkeistä tulevaisuutta. Näin esimerkiksi vastattiin:

”Voimaa saan ajattelemalla että asiat voisivat olla huonomminkin. Positiivisesti eteenpäin.”

”Pakko jaksaa. Omaa aikaa ei juuri ole (olen yksin lapsen kanssa) ja välillä tuntuu, että kaikki kaatuu niskaan, silloin ajattelen, että kohta elämä helpottaa, kun valmistun ja pääsen kiinni työelämään.”

Sosiaalisen verkoston ja tuen mainitsi viisi vastaajaa. Isovanhempien apu ja tuki mainittiin ja myös lastenhoitoapu sai kiitosta. Vertaistuki muilta samassa elämäntilanteessa olevilta mainittiin kahdessa vastauksessa. Kolme vastaajaa kertoi myös pienten taukojen pitämisen opiskelusta auttavan heitä jaksamaan.

Osa opiskelijaäideistä kertoi, etteivät he huolehdi omasta jaksamisestaan mitenkään tai huolehtivat huonosti. Näin kertoivat yhteensä 13 vastaajaa. Osalla aika ei riitä kuin opiskeluun ja lastenhoitoon ja jokunen mainitsi, että heidän pitäisi huolehtia omasta jaksamisesta enemmän. Kolme vastaajaa mainitsi olleensa erittäin uupuneita ja kaksi heistä oli ollut sairauslomalla loppuun palamisen takia. Yksi vastaaja ilmoitti olevansa lopettamassa opiskelut, koska hänellä ei ole voimavaroja opiskeluun. Näin esimerkiksi vastattiin:

”En juuri mitenkään, koska aika ei yksinkertaisesti riitä.”

”Olen laiminlyönyt omasta jaksamisestani huolehtimisen periaatteella ”sitten kun valmistun, on vapaa-aikaa”. Olenkin erittäin uupunut.”

”En oikein mitenkään... Pitäisi huolehtia paremmin.”

7.3.2 Tukea ja joustavuutta tarvitaan opintoihin

Toisessa avoimessa kysymyksessä kysyttiin, minkälaista tukea opiskelijat toivoisivat Laurealta lapsen saaneille opiskelijoille. Tukea kuvailtiin esimerkiksi opintojen suunnitteluun tai suorittamiseen liittyen mutta kysymykseen sai vastata täysin vapaasti. Vastauksia tuli tähänkin kysymykseen saman verran 116. Opiskelijat kertoivat kokemuksistaan, ja siitä miten osa on saanut tukea ja ohjausta opintoihin mielestään riittävästi, ja osa taas kertoi tyytymättömyydestään koulua kohtaan varsin avoimesti. Jotkut eivät olleet saaneet mitään tukea tai ymmärrystä lapsen saamisen jälkeen koululta. Kaikista vastanneista 79 ilmoitti jo aikaisemmin kyselyssä saaneensa koululta tukea tarvittaessa ja 55 opiskelijaa ei ollut saanut tukea. Vaikka yli puolet oli saanut tukea, sitä toivottiin silti useimmiten enemmän. Opiskelijoilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti, minkälaista tukea heidän mielestään lapsen saanut opiskelija tarvitsee.

Useimmiten mainittiin opinto-ohjauksen tarve, johon liittyi apu opintojen suunnitteluun, keskustelua eri vaihtoehdoista sekä opintojen suunnittelu henkilökohtaisemmin. Näitä asioita mainittiin 26 vastauksessa. Opintojen joustavuus mainittiin 25 vastauksessa. Joustavuudella tarkoitettiin esimerkiksi joustavuutta koulutehtävien palautuspäivämääriin, mahdollisuutta tehdä korvaavia suorituksia poissaolojen takia tai suorittaa opintojaksoja tenttimällä, jos ei pääse koululle tai ehdi tehdä opintojaksoon liittyvää tehtävää. Opintojaksojen suorittamiseen toivottiin enemmän vaihtoehtoisia tapoja, kuten verkkokursseja tai etäopiskeluna suoritettavia opintoja. 22 vastauksessa mainittiin tarve vaihtoehtoisille suoritusavoille, jota perusteltiin sillä, että pystyisi paremmin yhdistämään lapsen hoidon ja opiskelun kotona. Monella oli halua opiskella äitiysloman aikana mutta ei mahdollisuutta päästä aina koululle, joten esimerkiksi verkkokurssit saivat paljon kannatusta. Näin vastattiin:

”Opintojen suunnittelussa tehokasta apua. Enemmän joustavuutta työskentelytavoissa, esim. verkon kautta osallistumista.”

”Uskoa opiskelijoihin ja tarjoamalla enemmän internet-toteutus kursseja joita pystyy tekemään lasten kanssakin kotona.”

Tukea kaivattiin opinto-ohjaajalta sekä tutoropettajalta, joiden kanssa voisi keskustella erilaisista vaihtoehdoista miten edetä esimerkiksi äitiysloman jälkeen. Neljä vastaajaa mainitsi tutoropettajan tuen ja opiskelijoiden informoinnin tärkeäksi. Osa kertoikin, että heille oli tehty henkilökohtainen opintosuunnitelma jo ennen äitiyslomaa. Henkilökohtaista opintojen suunnitteluapua tarvittiin ja toisaalta jotakin yhtenäistä käytäntöä niille opiskelijoille, jotka ovat olleet poissa opiskeluista. Viisi vastaajaa toivoi, että opinto-ohjaaja tai opettajat olisivat

yhteydessä tauolla olleisiin opiskelijoihin ja seuraisivat opintojen edistymistä. Kaksi vastaajaa koki vaikeaksi sen, että monet opintokokonaisuudet tai niiden nimet vaihtuivat vuosittain tai toteutustavat muuttuivat koulusta poissaolemisen aikana. Vastausesimerkkejä:

”Opettajilta olisin toivonut enemmän tukea niin että edes joku olisi ohjannut kuinka kannattaa edetä opinnoissa lapsen saannin myötä.”

”Muutamia etukäteen sovittuja käyntejä esimerkiksi opinto-ohjaajan luona, jotta pysytään kartalla siitä, kuinka kaikki rullaa. Nämä voisivat olla tietyin väliajoin.”

Joustavuutta ja ymmärrystä toivottiin paljon enemmän poissaoloihin etenkin lapsen sairastelujen osalta (10 vastaajaa). Kolme vastaajaa myös mainitsi, että ymmärrystä tulisi saada kaikkien opiskelijoiden sairauspoissaoloihin. Pakollista läsnäoloa tunneille tai luennoille toivottiin vähemmän ja osan mielestä ne pitäisi kokonaan poistaa ammattikorkeakouluista. Läsnäolopakko mainittiin kahdeksassa vastauksessa. Jotkut halusivat enemmän korvaavia tehtäviä jos joutuivat olemaan poissa opetuksesta. Osa taas koki korvaavat tehtävät liian suuriksi sen takia, etteivät he lapsen sairastelun takia päässeet jollekin tunnille. Seitsemän vastaajaa toivoi lapsen voivan olla luennoilla mukana ja osa oli käynytkin lapsen kanssa luennoilla tai tunneilla. Opetuksen aikataulut saivat kritiikkiä kuudelta vastaajalta, varsinkin pakolliset iltaluennot, joihin oli pakko ottaa lapsi mukaan jos puoliso oli vaikka iltavuorossa eikä saanut lapselle hoitajaa. Tässä esimerkkejä vastauksista:

”Ymmärtämystä poissaolojen suhteen jos lapsi on kipeä. Mahdollisesti vaihtoehtoisia tehtäviä mikäli luennolle ei ole mahdollista päästä.”

”Toivoisin että pakollisista poissaoloista joustettaisiin edes hieman, koska itse en voi sille mitään jos lapsi sairastuu. Joustamattomuus johtaa siihen, että opinnot pidentyvät ja stressi kasvaa.”

Lapsen sairastelu tai lapsen hoitoavun puute mainittiin useasti syynä, miksi on ollut hankalaa päästä luennoille. Viisi vastaajaa ehdotti jonkinlaista lastenhoitoapua koululta. Esimerkkeinä ehdotettiin lapsiparkkia tai leikkihuonetta, jonne lapsen voisi viedä hoitoon luennon tai tentin ajaksi. Näin voisi paremmin yhdistää opiskelun ja lapsenhoidon. Jos opintoja oli vähemmän tai koululla ei tarvinnut käydä joka päivä arkena, silloin oli helpompaa hoitaa lasta kotona ja jonkinlainen tilapäinen lapsenhoitopalvelu olisi kannattavaa koululla. Esimerkkejä lastenhoitoavun mainitsemisesta:

” ”lapsiparkki” johon lapsen voisi jättää esimerkiksi tentin ajaksi tai muutamaksi tunniksi läsnäolopakollisten tuntien ajaksi.”

”Olisi hienoa, jos Laurean tiloista löytyisi leikkihuone, jonka yhteydessä olisi mahdollisuus tehdä koulutöitä tietokoneella samalla kun lapsi leikkii, esim. ryhmätöitä.”

Keskusteluapua toivottiin niin opintojen suunnittelemisen suhteen kuin oman jaksamisenkin avuksi. Viisi vastaajaa kertoi keskusteluavun tarpeesta. Osa kaipasi apua terveydenhoitajalta ja myös vertaistukea toivottiin koulun kautta. Kaksi vastaajaa koki tarvitsevansa vinkkejä taloudelliseen tilanteeseen perheellisenä opiskelijana. Opettajien myönteinen asenne sai kiitosta mutta sitä toivottiin myös enemmän. 19 vastaajaa kertoi saaneensa tukea tai apua koulun kautta, osa mainitsi avun opintojen suunnitteluun, osa taas kertoi positiivisista kokemuksista äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä ja asioiden hyvin sujumisesta koulussa. Tässä esimerkkejä vastauksista:

”Terveydenhoitajan oven lähellä voisi olla infoa, keskustelu-apu olisi ollut silloin tervetullut.”

”Olen itse saanut todella paljon tukea ja joustoa Laurealta. Olen yksinhuoltaja ja tilanteeni on otettu huomioon koulussa, varsinkin työharjoitteluiden osalta.”

”Samanlaista myönteistä suhtautumista ja apua opiskelujen suunnitteluun, kuin olen itsekin saanut. Olen saanut paljon tukea erityisesti tutor-opettajalta opintojen suunnitteluun ja toteutukseen liittyen (HOPS).”

”Ymmärrystä ja keskustelua, positiivista ja kannustavaa asennoitumista, mitä olen kokenut saavanikin.”

Opettajien ymmärtämättömyys nousi esiin yhdeksässä vastauksessa ja siihen toivottiin parannusta. Osa kertoi saaneensa kuulla ikäviä kommentteja joiltakin opettajilta lapsen saamiseen liittyen ja osa koki joidenkin opettajien asenteissa olevan parantamisen varaa. Opettajilta toivottiin parempaa tiedottamista esimerkiksi opintojaksojen aikataulujen muutoksissa ja myönteistä suhtautumista vauvoihin tai lapsiin luennoilla. Kolme opiskelijaa kertoi, ettei ollut saanut minkäänlaista tukea tai apua koululta opintojen suunnitteluun tai suorittamiseen liittyen. Tässä poimintoja vastauksista:

”Opettajilta ymmärrystä perhe-elämää kohtaan, aina ei ole mahdollista asettaa opiskelua ensisijalle!”

”Suurin osa opettajista oli mukavia. Koin myös syrjintää.”

”Myönteisempää asennetta vauvan kanssa luennoille osallistumiseen.”

7.3.3 Positiiviset vaikutukset

Viimeinen avoin kysymys koski positiivisia vaikutuksia lapsen saamisesta opintoihin. Aiemmissa tutkimuksissa oli noussut esiin myönteisiä vaikutuksia, joten opinnäytetyössä haluttiin selvittää opiskelijoilta kokivatko he lapsen saamisen tuoneen positiivisia vaikutuksia opiskeluun liittyen. Vastauksia tuli viimeiseen avoimeen kysymykseen 119. Lähes kaikki kertoivat lapsen saamisen tuovan jotakin positiivista opintoihin tai ylipäättänsä elämään. 10 vastaajan mielestä lapsen saamisella ei ollut tai he eivät osanneet sanoa mitään positiivista vaikutusta opiskeluun.

Yleisin positiivinen vaikutus oli motivaation kasvu opiskeluun ja valmistumiseen. Motivaation kasvu mainittiin 29 vastauksessa. Toinen positiiviseksi koettu asia oli tehostunut ajankäyttö, joka mainittiin yhtä monta kertaa (29). Lapsen saaminen motivoi monia opiskelemaan tehokkaammin ja valmistumaan nopeammin. Halu päästä nopeammin työelämään myös kasvoi. Tehostunut ajankäyttö oli yhteydessä myös tehokkaampaan opiskeluun. 16 vastaajaa kertoi olevansa nyt tehokkaampi ja saavansa esimerkiksi koulutehtävät tehtyä tehokkaammin.

Opiskelun tehokkuutta moni perusteli ajankäytön paremmalla suunnittelulla, mikä onnistui nyt lapsen takia. Silloin kun opiskellaan, niin opiskellaan täysillä ja tehtävät tehdään ajoissa. Lapsen kanssa taas keskitytään hänen kanssaan olemiseen. Opiskelevat äidit tietävät, että kun aika on rajallista, on vain pakko saada koulutehtävät tehtyä, jos haluaa valmistua nopeasti. Neljä opiskelijaa kertoi saaneensa lapsen saamisen jälkeen jopa parempia arvosanoja. Lapsen mainittiin olevan hyvä syy olla keskeyttämättä opintoja, sillä lapsi toi mukanaan vastuuta ja hänen hyvinvointinsa takia saada ammatti ja päästä työelämään tulivat tärkeämmäksi. Yhdeksässä vastauksessa kerrottiin, että lapsi motivoi jatkamaan opinnot loppuun. Näin vastattiin:

”Tavoitteet ovat konkreettisempia opintojen loppuun saattamiseksi. Tehtävät tulee palautettua ajoissa ja käyttää opiskeluajan 100 % hyödyksi, silloin kun siihen on aika varattu. Lapsi on hyvä syy, miksi todellakin käydä koulutus loppuun.”

”Lapsi motivoi valmistumaan, opettaa järjestelmällisyyttä ja ajankäyttö on tehostunut huomattavasti.”

Monista vastauksista kävi ilmi lapsen saamisen vaikutus elämäkatsomukseen ja asioiden tärkeysjärjestykseen. 18 opiskelijaa mainitsi, että lapsi muutti heidän käsityksiään elämästä ja opiskelustakin. Lapsen hyvinvointi oli tärkeintä ja opiskelu hoidettiin lapsen ehdoilla. Positiiv-

vista monille arvojen ja prioriteettien muuttuessa oli stressinsietokyvyn kasvu ja turha huolehtiminen koulusta ja opiskelusta oli jäänyt vähemmälle. Seitsemän vastaajaa kertoi pystyvän hoitamaan opiskelun tehokkaasti mutta ottamaan koulunkäynnin rennommin. Lapsi toi paljon iloa ja vastapainoa opiskeluun, ettei äideille jäänyt aikaa murehtia tai stressata enää opinnoista.

”Olen ymmärtänyt, että opiskelu on tärkeä, mutta ei kuitenkaan tärkein asia elämässäni. Opiskelun luonne on muuttunut vähemmän vakavaksi ja vaatimukset itseni suhteen ovat vähentyneet.”

Äitiys toi lisää sellaista varmuutta ja kokemusta monille, josta on hyötyä omaa tulevaa ammattia ajatellen. Useat äidit kertoivat, että he ymmärsivät nyt paremmin ihmisiä ja lapsiperheitä ja ihmisten kohtaaminen oli heille nyt luontevampaa. Etenkin sosiaali- ja terveysalan opiskelijat kertoivat lapsen saamisen kasvattaneen heitä ihmisenä ja auttavan heitä ammatillisessa kasvussa (seitsemän vastaajaa). 20 opiskelijaa kertoi ymmärtävänsä omaa ammattiaan nyt paremmin ja oma kokemus äitiydestä ja lapsenhoidosta auttoi heitä ymmärtämään teoria-tietoa paremmin. Oman herkkyyden lisääntyminen oli joillakin auttanut esimerkiksi työharjoitteluissa kohtaamaan ja ymmärtämään ihmisiä paremmin kuin ennen lasta. Esimerkkejä vastauksista:

”Positiivista se että lapsen saanti avartaa todella paljon elämäkatsomusta ja käsityksiä etenkin omaa alaa ajatellen.”

”Olen kasvanut ihmisenä ihan valtavasti. Lapsi on opettanut minulle asioita itsestäni ja elämästä yleensä. Lapsen saaminen ja äitiys on antanut myös ammatillista vahvuutta opintojani ajatellen.”

Muina positiivisina asioina lapsen saamisesta mainittiin neljässä vastauksessa lasten tuoma vastapaino opiskelulle. Opiskelusta saa enemmän irti ja sen mainittiin olevan hyvää vaihtelua lapsiperheen arjen keskellä. Tauko opinnoista äitiysloman takia tuli kolmelle vastaajalle tarpeeseen, kun motivaatio opiskeluun oli ollut huonoa. Äitiysloman jälkeen oli uutta intoa ja tarmoa täynnä ja opiskelu hyötyi siitä. Lapsen tuoma onnellisuus ja ilo elämään mainittiin myös viidessä vastauksessa ja lapset koettiin tärkeänä voimavarana, mistä oli hyötyä opintoihinkin. Kolmen vastaajan mielestä lapsen saaminen opiskeluaikana oli heille parempi vaihtoehto kuin lapsen saaminen vasta työelämässä. He perustelivat tätä sillä, että lapsen kanssa pystyi olemaan myös kotona enemmän kun ei ollut joka päivä koulua tai lapsen ei tarvinnut olla pitkään hoidossa kun koulupäivät eivät olleet aina pitkiä. Positiivisia ajatuksia kuvailtiin näin:

”Lapset antavat minulle voimaa jaksaa päivästä toiseen. Lapsen saaminen opintojen keskellä ei ole tuntunut minusta millään tapaa liian vaikealta. Lapset ovat elämäni tärkein asia, ja mieletön voimavara. Ilman lapsiani en varmasti olisi jaksanut jatkaa opintojani.”

”Olen uudella innostuksella aloittanut opinnot, minulle henkilökohtaisesti oli todella hyvä pitää taukoa opinnoista sillä ennen raskautta minulla ei ollut yhtään motivaatiota koulunkäynnille.”

”Ajatuksia saa pois koulunkäynnistä kun touhuua lapsen kanssa. Lapsi auttaa jaksamaan päivästä toiseen vaikka kouluhommat kaatuisi niskaan.”

Positiivisista kokemuksistaan ja näkemyksistään oli selvästi vastattu enemmän kuin huonoista mutta niitäkin oli. 10 vastauksen joukossa oli joko kerrottu, ettei lapsen saamisesta ole mitään positiivisia vaikutuksia, tai sitten he eivät osanneet sanoa. Neljä vastaajaa sanoi, ettei lapsen saamisella ollut mitään positiivisia vaikutuksia opintoihin. Yksi mainitsi huonoina puolina jatkuvan väsymyksen, rahanpuutteen ja ajanpuutteen. Toinen mainitsi huonona puolena myös taloudellisen niukkuuden, sillä opintotuki laski. Yhden vastaajan mielestä positiivisia asioita ei ollut vaan voimavarat keskittyivät kokonaan lapseen. Kaksi vastaajaa oli vastannut ” en osaa sanoa” ja yhdellä vastaajalla opinnot olivat niin loppuvaiheessa lapsen saatua, ettei positiivisia vaikutuksia ollut. Tässä esimerkkejä vastauksista, joissa ei mainittu positiivisia kokemuksia:

”Kauhea sanoa, mutta ei mitään. Opiskelu jäi taka-alalle kun keskitin voimavarani mielestäni johonkin tärkeämpään. Nyt kun lapset jo kasvaneet hiukan, niin pääsen taas jatkamaan opintojani.”

”ei kerkeä seuraamaan ja olemaan läsnä lapselle niin paljon kuin voisi ilman koulun käyntiä. Jatkuva rahan laskeminen, ja ajan käytön suunnittelu ja puuttuvat lomat väsyttävät minut loppuun.”

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia lapsen saamisesta kesken opintojen. Tutkimusongelmana olivat opiskelevien äitien kokemat haasteet opiskelun ja lapsen hoidon yhdistämisessä sekä minkälaista tukea he tarvitsisivat koululta. Kyselyn vastauksien pohjalta voisi todeta, että suurimmalla osalla vastaajista äitiyden ja opiskelun yhdistäminen on ollut haastavaa mutta myös antoisaa ja lapsen saaminen on tuonut mukanaan myös positiivisia vaikutuksia opiskeluun.

Ammattikorkeakoulun päiväopiskelijat ovat useimmiten melko nuoria, kyselyyn osallistuneiden keski-ikä oli 27,3 vuotta ja reilu puolet vastaajista alle 25-vuotiaita. Moni oli saanut lapsen siis melko nuorena verrattuna Suomen ensisynnyttäjien keski-ikään, joka oli vuonna 2010 28,3 vuotta. Opiskelu on yksi syy lykätä perheen perustamista myöhemmälle (Kelhä 2009). Useat opiskelijat olivat kokeneet opinnoissaan olevan sopiva hetki lapsen saamiselle ja jokseenkin samaa mieltä asiasta oli 37 % (n=49) kyselyyn vastanneista. Väestöliiton perhebarometrin (2005) mukaan etenkin nuoret parikymppiset olivat kokeneet opinnoissaan olevan sopiva hetki saada lapsi ja pitää taukoa opinnoista.

Verrattaessa kyselytutkimusta aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta, löytyy niistä yhteisiä piirteitä. Seuraavana eritellään yhtäläisyyksiä kyselylomakkeen vastausten ja aikaisempien tutkimustulosten välillä, koska niitä löytyi jonkin verran. Lopuksi esitellään tärkeimmät johtopäätökset kyselytutkimuksesta, arvioidaan prosessia ja kyselylomaketta sekä esitetään opinäytetyön aiheesta esille nousseet jatkotutkimusehdotukset.

8.1 Vertailua aikaisempiin tutkimuksiin

Kyselytutkimuksen vastauksista nousi esille opiskelevien äitien ajan rajallisuus, tarkoittaen sitä, ettei kaikkea ehdi tehdä ja se, mistä yleensä tingitään, on oma aika. Opiskelulle oli 52 % (n=70) mielestä vähän tai liian vähän aikaa. Lapsille näytti olevan melko riittävästi aikaa, kun taas omaa aikaa oli 73 % (n=98) mielestä liian vähän tai vähän. Ajankäytön hallinta koettiin haasteena ja se mainittiin 109 vastauksessa yhtenä haasteellisimmista asioista äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä. Sairasen (2010) tutkimuksen nuoret äidit laittoivat lapsensa ja perheensä opiskelun edelle uhraten samalla omaa hyvinvointiaan koulutuksen vuoksi. Lapsen laittoivat kaiken edelle myös Ali-Löytyn (2009) tutkimuksen opiskelijaäidit, joilla myös omasta jaksamisesta huolehtiminen jäi kaikkein vähimmälle. 13 opinäytetyön kyselyyn vastannutta ilmoitti, etteivät he huolehdi omasta jaksamisestaan mitenkään tai huolehtivat huonosti.

Sosiaalisen tuen merkitys nousi esiin aikaisemmista tutkimuksista, esimerkiksi Koiviston (2008) tutkimuksen opiskelevat äidit saivat tukea parisuhteesta ja sosiaaliselta verkostolta, jota he arvostivat paljon. Normian (2009) sekä Sairasen (2010) tutkimusten mukaan myös sosiaalisella tuella ja avulla oli suuri merkitys oman jaksamisen kannalta. Opinäytetyössä opiskelevien äitien tukiverkoston kuului useimmilla lapsen isä, lapsen isovanhemmat, sukulaiset sekä ystävät. Voimavaroiksi lueteltiin myös nämä tukiverkoston kuuluvat henkilöt useimmissa vastauksissa. Harrastukset ja oma aika koettiin tärkeäksi oman jaksamisen kannalta ja moni mainitsi saavansa aikaa harrastuksille tai itselleen yleensä puolison tai lapsen isovanhempien hoidossa lasta.

Väestöliiton (2007) kyselyssä äitien kielletyistä tunteista oman jaksamisen kannalta tärkeimpänä koettiin läheisten tuki ja mahdollisuus omaan aikaan. Äidit ajattelivat myös ajan helpottavan arkea kun lapset olivat kasvaneet pikkulapsivaiheesta. Opinnäytetyön kyselyyn vastanneista kahdeksan opiskelijaa sai voimaa positiivisesta ajattelusta ja siitä, että tilanne on väliaikainen ja asiat helpottuvat kun lapsi kasvaa ja he itse valmistuvat ja pääsevät työelämään. Samantyylinen ”toivo paremmasta huomista” - ajattelu nousi esiin myös Normian (2009) tutkimuksesta, jossa tutkimuksen kohteena olivat yksinhuoltajaäidit, joten heillä tämä ajattelutapa korostui varmasti enemmän.

Spearsin (2002) mukaan vertaistuki ja yhteenkuuluvuuden tunne auttaa raskaana olevia tai lapsen saaneita opiskelijoita. Opettajien myönteisestä ja kannustavasta asennoitumisesta on myös apua. Yliopistossa opiskelleet Koiviston (2008) tutkimuksen äidit saivat voimaa positiivisesta palautteesta ja arvotuksesta ympäristöltä. Opinnäytetyön kyselyyn vastanneista lähes puolet oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa ”Koulun asenne oli myönteinen”. Silti 23 % (n=31) ei osannut sanoa, oliko koulun asenne myönteinen. Opettajilta toivottiin ymmärrystä perhetilanteeseen ja yhdeksän vastaajaa ilmoitti kokeneensa opettajilta ymmärryksen puutetta. Keskusteluapua koululta toivoi viisi opiskelijaa ja osa heistä kaipasi vertaistukea. 19 opiskelijaa kertoi saaneensa apua ja tukea koulun kautta sekä osa heistä mainitsi erikseen asioiden sujuneen hyvin koululla perheellisenäkin opiskelijana. Myös Väestöliiton kyselyssä (2007) äidit kaipasivat eniten vertaistukea sekä samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä. Äidit tunsivat itsensä melko usein yksinäisiksi ollessaan kotona lapsen kanssa ja kaipasivat muilta aikuisilta tukea ja läsnäoloa.

Opinto-ohjauksen roolin oli huomionut Sairanen (2010) tutkiessaan opiskelevia äitejä ja opinto-ohjausta sekä tukea oppilaitokselta saatiin mutta tarvittiin myös enemmän, kuten omassa opinnäytetyössäni havaitsin. Opinto-ohjauksen kautta saatua tukea ilmoitti tarvitsevänsä 26 opinnäytetyön kyselyyn vastannutta opiskelijaa. Tukea kaivattiin opinto-ohjaajalta mutta myös tutoropettajalta, joka mainittiin erikseen neljässä vastauksessa. Opinto-ohjauksessa apua tarvittiin etenkin henkilökohtaiseen opintojen suunnitteluun sekä keskustelua ja tietoa eri vaihtoehtoista. Lavikaisen (2010) tutkimuksen mukaan opiskelijoiden opiskelukykyä voidaan tukea tarjoamalla erilaisia opiskelijoiden tarvitsemia tukipalveluita. Opiskeluympäristössään tukea saaneet opiskelijat kokivat opiskelukykynsä vahvempina kuin ilman tukea jääneet opiskelijat.

Kyselyn yhtenä tärkeimpänä tuloksena olivat opiskelijoiden tarpeet saada joustavuutta opintoihin ja moni toivoi vaihtoehtoisia tapoja suorittaa kursseja. Myös Ali-Löytyn (2009) tutkimuksen opiskelijavanhemmista osa koki tarvitsevänsä joustavuutta koululta opintojen suoritustapoihin.

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden perusteella voisi sanoa, ettei äitiyden ja opiskelun yhdistämistä koettu ongelmana vaikka siihen liittyy toki erilaisia haasteita ja oma jaksaminen joutuu uudelleenlaiselle koetukselle. Suurin osa pystyi huolehtimaan omasta jaksamisestaan vaikka oma jaksaminen koettiin myös yhtenä haasteellisimmista asioista äitiyden ja opiskelun yhteensovittamisessa. Koiviston (2008) ja Ali-Löytyn (2009) tutkimusten perusteella lasten hankinta opintojen aikana on järjestelykysymys eikä sitä koettu ongelmallisena. Opintojen vapaus ja joustavuus oli mainittu Ali-Löytyn tutkimuksessa positiivisena asiana verrattuna työelämään. Koiviston tutkimuksen äidit olivat kuvailleet lasten hankintaa opintojen aikana hyötynä tulevaa työelämää varten, jolloin he ovat houkuttelevampia työmarkkinoilla. Kolme opinnäytetyön kyselyyn vastannutta opiskelijaa kertoivat lapsen hankinnan olevan heille parempi vaihtoehto kuin työelämässä.

Opiskelevat äidit olivat kokeneet positiivisia vaikutuksia lapsen saamisesta kesken opintojen ja kertoivat niistä viimeisessä avoimessa kysymyksessä. Ainoastaan 10 vastaajaa ei ollut kokenut positiivisia vaikutuksia. Yleisimmät positiiviset vaikutukset olivat motivaation kasvu sekä tehostunut ajankäyttö. Molemmat mainittiin 29 kertaa vastauksissa. Samat hyödyt äitiydestä nousi esiin Koiviston (2008) tutkimuksesta. Myös Sairasen (2010) tutkimuksen nuorilla äideillä koulutuksen merkitys kasvoi äitiyden myötä. Spearsin (2002) tutkimuksen opiskelijaäidit olivat motivoituneita opiskeluun mutta heille motivaatio syntyi enemmän opettajien ja koulun kannustavasta ilmapiiristä. Äitiyden herkistyminen ja ajattelutapojen muuttuminen oli 20 kyselyyn vastanneella auttanut ymmärtämään omaa tulevaa ammattiaan paremmin, toimimaan ihmisten parissa ja ymmärtämään lasten hoitoa ja vanhemmuutta. Koivistonkin (2008) tutkimuksessa osa opiskelevista äideistä koki äitiyden tunnepohjasta olevan hyötyä opiskeluun ja elämään, koska ne saivat uusia ulottuvuuksia äitiyden myötä.

8.2 Tärkeimmät johtopäätökset

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset, siitä minkälaisia haasteita opiskelevalla äidillä on ja miten he huolehtivat omasta jaksamisestaan sekä minkälaista tukea he toivoisivat koululta. Opiskelevat äidit huolehtivat jaksamisestaan saamalla omaa aikaa harrastuksilleen ja vain itselleen. Tässä korostui lähipiirin apu, joka mahdollistaa äitien oman ajan. Opiskelevat äidit ymmärsivät myös riittävän lepäämisen tärkeyden. Ystävien tapaaminen ja yhteinen aika puolison kanssa olivat myös monelle opiskelevalle äidille tärkeitä asioita oman jaksamisen kannalta.

Toisaalta huolestuttavaa on että 13 opiskelijaa ei huolehtinut tai huolehti mielestään huonosti omasta jaksamisestaan. Kaksi opiskelijaa oli ollut sairaslomalla ja yksi ilmoitti lopettavansa opinnot liian haastavan tilanteen takia. Viisi opiskelijaa toivoi tukena koululta keskusteluapua esimerkiksi terveydenhoitajalta. Näiden opiskelijoiden voisi ajatella olevan vaarassa syrjäytyä

opinnoista, sillä he eivät kokeneet pystyvänsä huolehtimaan omasta jaksamisestaan ja sairaaloma koulusta voi lisätä opintojen viivästymistä vielä enemmän. Opettajilta ja opinto-ohjaajalta toivottiin myös yhteydenottoa poissaolevina olleisiin opiskelijoihin, viisi opiskelijaa toivoi näin. He perustelivat tätä sillä, että koulunkin kautta oltaisiin kiinnostuneita heidän opintojen jatkuvuudesta äitiysloman jälkeen. Toisaalta voitaisiin seurata myös opintojen edistymistä ja huomattaisiin jos joku jää jälkeen opinnoissa tai on paljon poissa tunneilta. Olisi hyvä jos koulun kautta pystyttäisiin ehkäisemään lapsen saaneiden opiskelijoiden syrjäytymistä opinnoista.

Yksi tärkeä tulos opinnäytetyöstä oli opiskelevien äitien halu yhdistää opiskelu ja lapsen hoito kotona. Osalla se oli onnistunutkin jos opinnot olivat jo loppusuoralla mutta 25 opiskelijaa toivoi joustavuutta opintoihin ja 22 mainitsi erikseen tarpeen voida suorittaa vaihtoehtoisesti opintoja, kuten verkkokursseja. Mahdollisuus opiskella äitiyslomalla oli monelle hankalaa, koska monella kurssilla on läsnäolopakko, johon ei ainakaan pienen vauvan äitinä ole mahdollista mukautua. Opiskelijat kertoivat tehneensä lähinnä opinnäytetyötä äitiyslomansa aikana, koska kurseille ei päässyt läsnäolopakon takia osallistumaan. Äidit eivät unohtaneet opiskelua vaan heillä oli intoa jatkaa opiskelua melko nopeasti lapsen saamisen jälkeenkin.

Se kuinka monella halu jatkaa opintoja nopeasti johtui enemmän taloudellisesta tilanteesta, on yksi opinnäytetyöstä esiin nouseva kysymys. Opiskelevista äideistä voi tuntua, että heidän on pakko valmistua ja päästä työelämään nopeasti, jolloin ollaan valmiita lyhentämään heillekin kuuluvaa äitiyslomaa. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 83 oli valinnut taloudelliset haasteet yhdeksi haasteellisimmista asioista äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä. Vaikka vain pieni osa mainitsi erikseen taloudellisen tilanteen hankaluuksia avoimissa kysymyksissä, voisi silti ajatella monen opiskelevan äidin kokevan ylimääräistä stressiä raha-asioista.

Äitiysloma on vauvan ja äidin yhteisen elämän aloittamista varten. Äidillä on oikeus olla kotona vauvan kanssa, opetella vauvan hoitamista ja keskittyä vauvan tarpeisiin. Siksi ihmetystä herättää kyselyyn vastanneiden kiire jatkaa opintoja jo äitiysloman aikana. Päivät vauvan kanssa voivat tuntua väillä pitkiltä ja samanlaisilta. Opintojen jatkaminen liian aikaisin voi olla uuvuttavaa katkonaisten yönien aiheuttavan väsymyksen päälle.

Opinto-ohjaus mainittiin yhtenä tukena, jota opiskelijat toivoivat ja toisaalta osa oli epätoivaisia siitä, keneen olla yhteydessä esimerkiksi äitiysloman jälkeen ja miten edetä kun jatkaa opintoja. Toivottiin yhtenäistä linjaa siitä, miten toimia kun on poissaolevana ja palaa takaisin kouluun. Tukea oli kokenut koulun kautta saavan 79 opiskelijaa kaikista 134 kyselyyn vastanneista. Vaikka yli puolet olikin saanut tukea, toimipisteittäin katsottuna ainoastaan Tikkurilassa näkyi selvästi ero siitä, että tukea oli saatu enemmän. Muissa toimipisteissä erot eivät

olleet niin suuria siitä, oliko saatu tukea vai ei. Vain Keravalla enemmistö vastanneista ei ollut saanut tukea.

Jokaisella vastanneella on oma kokemus siitä, minkälaista tukea sai tai ei saanut, joten on vaikea tehdä suurempia johtopäätöksiä siitä, onko toisessa Laurean toimipisteessä ollut helppompaa saada apua ja tukea. Herääkin kysymys, ovatko opiskelijat osanneet hakea apua tai tienneet minkälaisia mahdollisuuksia opintojen suunnittelussa on. Osa opiskelijoista oli kokenut saavansa paljon apua opintojen suunnittelussa ja joillekin oli tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ennen äitiyslomalle jäämistä. Osa oli saanut apua tutoropettajalta ja osa opinto-ohjaajalta, joten joillekin opiskelijoille voi olla epäselvää keneen on yhteydessä opintojen suunnitteluun liittyvissä asioissa. Toisaalta myös opiskelijoiden oma aktiivisuus vaikuttaa avun saamiseen. Voisi ajatella, että jotkut opiskelijat eivät olleet kovin aktiivisesti pyytäneet apua ja ovat siten kokeneet jääneensä ilman tukea.

Voisi olla hyvä tiedottaa enemmän opiskelijoita siitä, miten toimia erilaisissa tilanteissa opiskeluihin liittyen, jotta tukea osattaisiin hakea paremmin. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen jokaisen äitiyslomalle jäävän opiskelijan kohdalla olisi tarpeen. Katsottaisiin yhdessä opiskelijan kanssa mitkä opinnot vielä täytyy suorittaa kouluun palattua ja milloin opinnot alkavat. Opiskelijan kuuluisi olla myös selvillä keneen olla yhteydessä äitiysloman loputtua. On helpompi jäädä äitiyslomalle ja keskittyä vauvanhoitoon kun opintojen jatkumiseen liittyvät asiat on käyty kunnolla läpi.

Kyselyn mukaan toimipisteiden välillä näyttäisi olevan eroja, kun kaikista toimipisteistä tukea oli selvästi eniten saanut Tikkurilassa opiskelleet. Keravalta vastauksia tuli seitsemän, joista ainoastaan yksi oli saanut koululta tukea. Muissa toimipisteissä vastaukset tuen saamisesta jakaantuivat kaikilla vastaajilla niin, että noin puolet oli saanut tukea ja puolet ei. Kyllä - vastauksia oli vain yksi enemmän Hyvinkäällä ja Leppävaarassa kysymykseen ”Oletko saanut Laurealta tukea tarvittaessa?”. Samaan kysymykseen oli tullut kyllä - vastauksia kaksi enemmän lopuissa toimipisteissä eli Porvoossa, Lohjalla ja Otaniemessä.

Opiskelijoiden kuuluisi saada kaikissa Laurean toimipisteissä samanlaista tukea opintoihin ja toimipisteillä olisi hyvä olla yhtenäinen linja siitä, miten opiskelijoita tuetaan opinnoissa, etenkin lapsen saaneiden opiskelijoiden kohdalla. Viimeistään siinä vaiheessa kun opiskelija ilmoittaa raskaudestaan ja äitiyslomalle jäämisestä, tulisi koulun kautta selvittää opiskelijalle keneen olla yhteydessä ja kenen kanssa suunnitella tulevia opintoja.

Omasta kokemuksesta voin todeta, että opintojen pariin paluu ei ollut kovin helppoa. Pikku-lapsivaiheen tuoma väsymys ja stressi uudesta tilanteesta, johon kuului lapsen päivähoidon aloitus ja oma opintojen jatkaminen uudessa opiskelijaryhmässä veivät energiaa aluksi. Opin-

tosuunnitelman laatiminen opinto-ohjaajan kanssa helpotti tilannetta ja pystyi keskittymään uudenlaisen tilanteen opetteluun ja hallintaan. Kokemuksieni pohjalta ymmärrän kyselyn tuloksia ja etenkin opiskelijoiden tarvetta saada tukea opintojen suunnitteluun.

8.3 Arviointia prosessista

Prosessi on kestänyt melko kauan, koska olen kamppailut samojen haasteiden kanssa kuin opinnäytetyöni kohderyhmä; lapsen hoito ja opiskelu. Työn aiheen tärkeys on kasvanut opinnäytetyön edetessä ja tärkeäksi on noussut myös tarve saada opiskelevien äitien kokemukset eteenpäin ja saada ne esille. Opinnäytetyö liittyy opiskelijoiden hyvinvointiin ja siitä nousi esiin opiskelijoiden tarpeita ja toiveita koululle, joita voitaisiin käyttää hyödyksi opiskelijoiden hyvinvointia tai opinto-ohjausta suunniteltaessa.

Kyselylomakkeen tekemisestä opin paljon ja myös vastauksien analysoinnista. Moni valinta kysymyksissä olisi voitu jättää pelkästään valmiit vastausvaihtoehdot. Kun vastaajat saivat lisätä omia vastauksiaan valmiiden vastausten joukkoon, oli analysointi vaikeampaa ja siihen kului enemmän aikaa. Taustakysymyksiä olisi voinut olla vähemmän, koska niillä ei ollut tulosten kannalta suurta merkitystä. Avoimet kysymykset olivat onnistuneita, enemmistö vastasi niihin ja niistä sai paljon tietoa.

Kyselylomakkeen kuusi väittämää olisi voitu muotoilla hieman toisella tavalla, sillä useaan väittämään oli vastattu ”en osaa sanoa” monta kertaa. Väittämät eivät ehkä olleet riittävän selkeitä, jotta vastaajat olisivat ymmärtäneet ne mahdollisimman samalla tavalla. Kaikista väitteistä ei noussut selvästi kaikkien vastaajien mielipiteet esille.

Opinnäytetyön edistymisen kannalta tärkeää olisi ollut suunnitella aikataulu työhön paremmin. Muu opiskelu ja työharjoittelut veivät aikaa ja opinnäytetyön tekoon tuli välillä pidempiäkin taukoja. Aiheeseen täytyi perehtyä monta kertaa uudestaan ja aihetta täytyi rajata aluksi montakin kertaa, jotta työn tarkoitus ja tavoitteet pysyisivät yhtenäisinä.

Opinnäytetyön kohderyhmä rajattiin Laurea-ammattikorkeakoulun päiväopiskelijoihin mutta kyselyyn tuli vastauksia myös aikuisopiskelijoilta, jotka jouduttiin karsimaan pois lopullisesta otoksesta. Yhtenä jatkotutkimuksena voisi tutkia aikuisopiskelijoita ja heidän kokemuksiaan äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä. Yksinhuoltajaäidit ja opiskelu olisi myös kiinnostava aihe. Kyselyssä ei kysytty opiskelijoilta heidän parisuhdetilanteesta tai ovatko he yksinhuoltajia, mutta muutama mainitsi olevansa yksinhuoltaja avoimien kysymysten yhteydessä.

Olisi myös kiinnostavaa tietää opiskelijoiden kokemuksia isäksi tulemisesta kesken opintojen, kokevatko he esimerkiksi enemmän velvollisuutena käydä töissä opintojen ohella ja minkälai-

sia haasteita heillä on. On myös perheitä, joissa molemmat vanhemmat opiskelevat ja heidänkin elämästä ja kokemuksista olisi kiinnostavaa saada tietoa.

Sosiaalisia ristiriitoja ei käsitelty tässä opinnäytetyössä, joita nousi esiin Ali-Löytyn (2009) tutkimuksesta. Tutkimuksen opiskelijat olivat kokeneet jonkin verran ristiriitaa erilaisissa rooleissa, kuinka olla nuori opiskelija ja samalla äiti. Voisi selvittää, minkälaisia paineita opiskelevalla äidillä on muihin opiskelijoihin verrattuna tai kokeeko lapsen saanut äiti kuuluvansa enää opiskelijayhteisöön vai onko sopeutumisessa ollenkaan ongelmia. Nämä asiat nousivat mieleeni jatkotutkimusehdotuksina.

Lähteet

- Ahola, A. 2007. Lomaketutkimusprosessi teoksessa Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. toim. Viinamäki L. & Saari E. Tammi.
- Ali-Löytty, A. 2009. Opiskelijavanhemmuuden ristiriidat. Tampere: Tampereen yliopiston verkkojulkaisut. Viitattu 7.3.2011
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03608.pdf>
- Cacciatore, R. & Janhunen, K. 2008. Täydelliset äidit - 11 myyttiä. Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto.
- CDS -hanke: Syrjäytymisen ehkäiseminen ammattikorkeakouluopinnoissa. Viitattu 10.3.2011
<http://cds.diak.fi/index.shtml>
- Deans, A. 2010. Suuri äitiyskirja. toim. Rahkonen, T. Perhemediat OY.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu
- Hyvärinen, S. Selviytyjät. 2008. Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto.
- Janhunen, K. & Saloheimo, A. 2008. Äitiyden tunnepakkaus. Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto.
- Juvakka, E. 2000. Omalla tavallani äiti. Juva: WSOY.
- Kansaneläkelaitos - Lapsiperheen tuet. Päivitetty 02.12.2011. Viitattu 03.01.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/110701111752EH?OpenDocument>
- Kansaneläkelaitos - Opiskelijan tuet. Päivitetty 29.11.2011. Viitattu 03.01.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/040601104658IL?OpenDocument>
- Katvala, S. 2001. Missä äiti on? Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa. Jyväskylän yliopisto.
- Kelhä, M. 2009. Vääränikäisiä äitejä? Ikä ja äitiyden yhteiskunnalliset ehdot. Väitös-tutkimus. Helsinki: Helsingin yliopiston verkkojulkaisut. Viitattu 8.3.2011.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19800/vaaranik.pdf?sequence=1>
- Ketokivi, K. 2002. Vapauden lumo ja vastuun taakka. Perheen perustaminen pidentyneen nuoruuden kulttuurissa. Helsinki: Helsingin yliopiston verkkojulkaisut. Viitattu 8.3.2011.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/18203/vapauden.pdf?sequence=2>
- Koivisto, H. 2008. ”--On jotain mihin peilata..” nuorten perheellisten naisten kokemuksia yliopisto opiskelusta. Tampere: Tampereen yliopiston verkkojulkaisut. Viitattu 7.3.2011.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02616.pdf>
- Kunttu, K. & Huttunen, T. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.3.2011.
http://www.yths.fi/filebank/582-Tutkimus_2008_verkkoon.pdf
- Laurea-ammattikorkeakoulu - Intra. Opiskelu - Usein kysyttyä opiskelusta - Läsnäolo.
https://intra.laurea.fi/intra/fi/02_opiskelu/04_opiskelu_osa4/01_faq/08_lasnaolo/index.jsp

Lavikainen, E. 2010. Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010. Tutkimus ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden koulutuspoluista, koulutuksen laadusta ja opiskelukyvystä. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 35/2010. Turku: Uniprint. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.5.2011 http://www.samok.fi/uploads/2011/03/opiskelijan_amk2010.pdf

Miettinen, A. Rotkirch, A. 2008. Milloin on lapsen aika? Lastenhankinnan toiveet ja esteet. Perhebarometri. Väestöliitto.

Niemelä, P. 2003. Äitiyden tunteen syntyminen. Teoksessa Niemelä, P., Siltala, P. & Tamminen, T. (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WSOY.

Normia, L. 2009. Arjen superihmisyys- opiskelevien yksinhuoltajaäitien arjen kokemus ja elämänhallinta. Tampere: Tampereen yliopiston verkkojulkaisu. Viitattu 7.3.2011. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04052.pdf>

Nuorteva, J. 2008. Opiskelu - Investointi tulevaisuuteen. Teoksessa Hirvilampi, T. & Laatu, M. (toim.) Toinen vääryyskirja. Lähikuvia sosiaalisista epäkohdista. Helsinki. Kelan tutkimusosasto.

Paajanen, P. 2005. Eri teitä vanhemmuuteen - kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Perhebarometri. Väestöliitto.

Piispa, M. 2006. Kvantitatiivisen tutkimuksen eettiset lähtökohdat. Teoksessa Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. & Sorvali, I. (toim.) Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Hakapaino Oy.

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen.

Rotkirch, A. & Saloheimo, A. 2008. Yksin kotona?. Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto.

Sairanen, V. 2010. Nuoret äidit ja opiskelu. Ajatuksia ja kokemuksia koulutuksesta, opiskelusta ja opinto-ohjauksesta toisen asteen oppilaitoksissa. Turku: Turun yliopiston verkkojulkaisu. Viitattu 7.3.2011.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/61799/gradu2010sairanen.pdf?sequence=1>

Spear, Hila J. 2002. Reading, Writing and Having Babies: A Nurturing Alternative School Program. The Journal of School Nursing. Verkkojulkaisu. Viitattu 28.10.2011. <http://jsn.sagepub.com.nelli.laurea.fi/content/18/5/293.full.pdf+html>

Sulander, J. & Romppanen, V. 2007. Hyvinvointi koulutyössä ja opiskelussa. Opiskelijoiden hyvinvointia kartoittavan työkalun kehittäminen. Helsinki. Työterveyslaitos.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammattikorkeakoulukoulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0033. ammattikorkeakouluopiskelijat 2011, Liitetaulukko 1. Ammattikorkeakoulu-
jen uudet opiskelijat ja opiskelijat ammattikorkeakouluittain 2011. Helsinki: Tilastokeskus.
Viitattu 5.3.2012.

http://www.stat.fi/til/akop/2011/01/akop_2011_01_2011-11-15_tau_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Syntyneet [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-2391. 2010. Helsinki: Tilastokeskus Viitattu 7.2.2012.

http://www.stat.fi/til/synt/2010/synt_2010_2011-04-15_tie_001_fi.html

Tarkka, M-T. 1996. Äitiys ja sosiaalinen tuki. Ensisynnyttäjän selviytyminen äitiyden varhais-
vaiheessa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Virtala, A. 2007. Family planning among university students in Finland. Tampere: Tampereen
yliopiston verkkojulkaisut. Väitöskirja. Viitattu 27.12.2011.

<http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-6888-9.pdf>

Ylitalo, M. 2007. Äitiyden roolimekossa. WSOY.

Yrjönsuuri, R. & Y. 2003. Opiskelu, oppiminen, osaaminen. Helsinki: Oppilo.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Äitiys ja opiskelu

Tämä kyselylomake on Laurean päiväopiskelijoille, jotka ovat saaneet lapsen opintojensa aikana. Kysymykset liittyvät kokemuksiin äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä. Lomakkeen täyttämiseen menee n. 15 min. Kysymykset ovat moni valinta kysymyksiä ja lopussa on muutama avoin kysymys.

*Pakollinen

1. ikäsi?*

2. Lastesi lukumäärä?*

3. Minä vuonna aloitit nykyiset amk-opintosi?* (esim. 9/2008=syyskuu 2008, 1/2009=tammikuu 2009)

4. Koulutusala ja -ohjelma, jota opiskelet?*

 - Luonnontieteidenala
 - Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
 - Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
 - Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala?

5. Tutkintonimike, jota opiskelet?

6. Toimipiste, jossa opiskelet?*

 - Tikkurila
 - Leppävaara
 - Kerava
 - Hyvinkää
 - Lohja
 - Porvoo
 - Otaniemi

7. Missä vaiheessa opintojasi sait lapsen?*

- ensimmäisenä vuotena
- toisena vuotena
- kolmantena vuotena
- muu

8. Olitko äitiyslomalla tai vanhempainvapaalla?* Jos vastaat kyllä tähän kysymykseen, vastaa seuraaviin kysymyksiin: 8.1-8.3. Jos vastaat ei, voit siirtyä suoraan kysymykseen 9.

- kyllä
- en

8.1 Kuinka pitkään olit äitiyslomalla/vanhempainvapaalla?
esim. 9kk.

8.2 Olitko poissaolevana koulusta tuon ajan?

- kyllä
- en

8.3 Suorititko jotain opintoja äitiyslomasi/vanhempainvapaasi aikana?

- kyllä
- en

9. Käytkö töissä opiskelujen ohella? *

- kyllä
- en

10. Onko lapsesi hoidossa?*

- päivähoido (päiväkoti, perhepäivähoitaja, ryhmäperhepäiväkoti)
- lapsen isä hoitaa lasta
- lapsen isovanhempi hoitaa lasta
- muu

LAPSEN SAAMINEN KESKEN OPINTOJEN

11. Vastaa seuraaviin väitteisiin mielipidettäsi lähimpänä olevasta vaihtoehdosta*

- 1.en osaa sanoa
- 2.täysin eri mieltä
3. jokseenkin eri mieltä

4. jokseenkin samaa mieltä

5. täysin samaa mieltä

1. Opinnoissani oli sopiva hetki lapsen saamiselle	1 2 3 4 5
2. Lapsen saaminen kesken opintojen on riski	1 2 3 4 5
3. Lähipiirini suhtautui myönteisesti lapsen saamiseen kesken opintojen	1 2 3 4 5
4. Koulun asenne oli myönteinen	1 2 3 4 5
5. Opintoni kärsivät lapsen saamisesta	1 2 3 4 5
6. Lapsen saamisella oli myönteinen vaikutus opintoihini	1 2 3 4 5

ÄITIYDEN JA OPISKELUN YHDISTÄMISEN HAASTEET

12. Koetko taloudellisen tilanteesi olevan tällä hetkellä*

- hyvä
- kohtalainen
- huono
- erittäin huono
- en osaa sanoa

13. Ajankäytön suunnittelu on minulle*

- erittäin haastavaa
- haastavaa
- jonkin verran haastavaa
- ei lainkaan haastavaa
- en osaa sanoa

14. Minulla on aikaa opiskelulle*

- riittävästi
- jokseenkin riittävästi
- vähän
- liian vähän
- en osaa sanoa

15. Minulla on aikaa lapselleni/lapsilleni*

- riittävästi
- jokseenkin riittävästi
- vähän
- liian vähän
- en osaa sanoa

16. Minulla on omaa aikaa* (esim. harrastukset, sosiaaliset suhteet, rentoutuminen yms.)

- riittävästi
- jokseenkin riittävästi
- vähän
- liian vähän
- en osaa sanoa

17. Sosiaaliseen tukiverkostooni kuuluvat* (voit valita useamman kohdan)

- lapsen isä
- lapsen isovanhemmat
- sukulaiset
- ystävät
- muu, mikä?

18. Lapsenhoitoavun saaminen on minulle*

- helppoa
- vaihtelevaa
- melko hankalaa
- erittäin hankalaa
- en osaa sanoa

19. Olen ollut lapsen takia poissa koulusta* (esim. lapsen sairastelut, hoitoavun puute)

- usein
- jonkin verran
- harvoin
- en ollenkaan
- en osaa sanoa

20. Oletko saanut Laurealta tukea tarvittaessa?* (esim. keskusteluapua, joustavuutta opintoihin, ohjausta opintojen suunnitteluun)

- kyllä
- en

21. Mitkä seuraavista koet voimavaroiksesi?* (voit valita useamman kohdan)

- parisuhde
- lapsi/lapset
- omat vanhemmat
- ystävät

- opiskelu
- työ
- terveys
- harrastukset
- muu

22. Mitkä asiat ovat haasteellisimpia äitiyden ja opiskelujen yhdistämisessä?* (voit valita useamman kohdan)

- ajankäytön hallinta
- taloudelliset haasteet
- sosiaalisen tukiverkoston puute
- oma jaksaminen
- opintojen viivästyminen
- muu

AVOIMET KYSYMYKSET

Seuraaviin kysymyksiin voit vastata vapaasti omin sanoin.

23. Miten huolehdit omasta jaksamisestasi opiskelun ja lapsenhoidon ohella?

24. Minkälaista tukea toivoisit Laurealta lapsen saaneille opiskelijoille? (Esim. opintojen suunnitteluun tai suorittamiseen liittyen)

25. Mitä positiivisia vaikutuksia lapsen saamisella on ollut opiskeluusi liittyen?

Liite 2. Saatekirje

Hei,

Tämä kyselylomake on tarkoitettu kaikille Laurean päiväopiskelijoille, jotka ovat saaneet lapsen opintojensa aikana. Nyt sinulla on mahdollisuus kertoa mielipiteitäsi ja kokemuksiasi äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa opiskelevien äitien jaksamista sekä saada tietoa siitä, minkälaista tukea he tarvitsevat oppilaitokselta. Jokainen vastaus on tarpeellinen!

Olen sairaanhoitajaopiskelija Laurean Tikkurilan toimipisteestä. Opinnäytetyöni aihe on ”Laurean opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelujen yhdistämisestä”. Opinnäytetyö on osa hanketta, jonka nimi on To Care, To Dare, To Share - Syrjäytymisen ehkäiseminen ammatti- korkeakouluopinnoissa.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja jokaisen vastaajan anonymiteetti säilyy. Aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Kyselyyn voi vastata 8.11-27.11.2011 välisenä aikana. Vastaamiseen menee aikaa noin 15min.

Kyselylomake löytyy alla olevasta linkistä:

xxxxx

Kiitokset jokaiselle vastaajalle jo etukäteen!

Lisätietoa kyselylomakkeesta tai opinnäytetyöstä saa tarvittaessa minulta.

Tiina Jalaistus
tiina.jalaistus@laurea.fi

p.